

VISUELLT

Meddelanden från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

Sorg och förstämning i länets och Sveriges idrott

Under redigeringsarbetet med detta försenade nummer av Visuellt händer den värsta olycka som någonsin drabbat Västerbottensk idrott. Fem unga kvinnor i Umeå IK:s handbollslag omkommer i en fruktansvärd bilolycka sent på kvällen den 5 mars. En av de personbilar som laget färdas i kolliderar med en långtradare och alla fem i bilen förolyckas. Olyckan inträffar på E4 ovanför Bygdeå när laget var på väg hem efter en bortamatch i division 2. Vi i Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap vill på detta sätt framföra vårt djupa deltagande med anhöriga och kamrater i Umeå IK. Vi är alla chockade och känner djup förstämning.

På grund av olyckan har en minnesfond bildats. Fonden skall kunna ge stöd till damhandbollen både lokalt och regionalt eller till händelser som drabbas av samma situation. Sätt in en slant på Umeå IK:s Minnesfond, 8420-2, 973901652-6 Föreningssparbanken Umeå.

Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

Hundra år av idrottshistoria

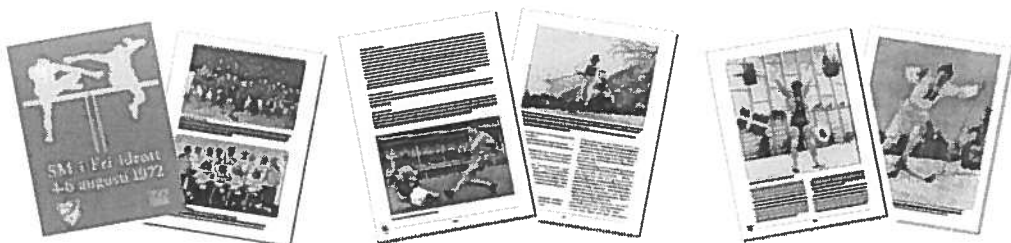

"IFK Umeås väg har inte alltid varit beströdd med rosor utan även med taggbeströdda rosenkvistar med ett och annat grönt blad samt även med någon blomma då och då." Dessa talande ord uttryckte IFK Umeås grundare Ernst Blomberg redan då föreningen fyllde 20 år 1921 och det stämmer väl in på hela den 100-årsperiod som IFK Umeå verkat.

I skriften Hundra år av idrottshistoria försöker vi spegla något av vad som hänt, allt ifrån föreningens bildande fram till idag, ett stycke av vår egen kulturhistoria, en tillbakablick på en händelserik utveckling under 100 år. Minnesskriften, en kavalkad i ord och bild, innehåller fakta och statistik från denna långa period.

Jubileumsskriften är limbunden med mjuka omslag i A4-format med 136 sidor och säljs på IFK Umeås kansli vid Vildmannavallen, Umestan Företagspark. Priset är 100 kronor. Vid postförsändelse tillkommer kostnad för emballage och porto, totalt kronor 140 som insättes på pg. 6 34 54 - 3.

VISUELLT nr 24 * december 2001 * 2/2001.**Utgiven av Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap.****ISSN 1100-2411.**

Omslag: Sju landslagsspelare i fotboll från Umeå IK på Gammliaavallen 2001. Från vänster Hanna Ljungberg, Hanna Marklund, Frida Östberg, Malin Moström, Sofia Eriksson, Tina Nordlund och Ulla-Karin Thelin.

Innehåll

Redaktionellt	2
SM i längdåkning på skidor i Skellefteå 15-22 mars 1959 av Bruno Lundström	3
Idrottshistorier - berättade av Karl-Gustaf Löfgren och Ivar Söderlind	12
Västerbottniska triumfer vid "mastodontlopp" på skidor i Nordiska Spelen 1905, 1909 och 1913 av Erik Svensson	15
Skellefteå AIK 80 år av Harald Larsson	20
IFK Umeå 100 år av Ivar Söderlind	22
Hastighetsåkning på skridsko i IFK Umeå 1901-1920	24
Svar på: Frågesport: Vem är det? Smeknamn 2001:1 av Åke Forsberg	27
Idrottsfotot - pristävling	29
Umeå Idrottsklubb- utdrag ur föreningens historia av Ivar Söderlind	30
Aktuella meddelanden	53
Västerbottens Idrottshistoriska sällskap (VIS) - informationsblad	57

Redaktionellt

Lennart Jonsson från Hörnefors förstärker från och med detta nummer Visuellt:s redaktion. Han är nybliven styrelseledamot i VIS, var i länseliten som ishockey- och fotbollsspelare under 1940-talet och under 25 år sportskribent från Hörnefors i Västerbottens-Kuriren (signaturen "Lejon").

Bruno Lundström inleder med att på sitt sakkunniga och uttömmande sätt berätta om SM på skidor i Skellefteå 1959, andra gången tävlingen avgjordes i guldstaden. Första gången var 1946. Erik Svensson, legendarisk idrottsledare i länet, berättar denna gång om idrott innan hans egen ledartid nämligen om länsframgångar vid mastodontlopp på skidor i början av 1900-talet. Vårt stående inslag i Visuellt med roliga idrottshistorier fortsätter. "Sandvikarn" Karl-Gustaf Löfgren ger tilläggsinformation till den historia som "Hörneforsarn" Lennart Jonsson berättade i förra numret av Visuellt. Ivar Söderlind bidrar också med ytterligare några av sina absoluta favorithistorier. Harald Larsson, ledamot i VIS:s styrelse och mångårig ledare i Skellefteå AIK informerar om föreningens 80-åriga historia. Vidare berättar Ivar om IFK Umeås omfattande jubileumsbok (136 sidor) och hur det gick till när föreningen fyllde 100 år den 10 november 2001.

Denna gång hoppar vi över den kronologiska redovisningen av idrottsföreningar och skytteföreningar i länet liksom "Fotrex" Forsberg uppskattade frågesport med smeknamn på västerbottniska idrottsmän genom åren. Dessa inslag återkommer i Visuellt. Läsartävlingen i detta nummer handlar i stället om "Idrottsfotot". På ett unikt foto med idrottsmän skall läsarna namnge så många som möjligt och även vilken förening idrottsmännen representerar. Sist men inte minst presenterar Ivar sin utlovade historik om 85-åriga Umeå Idrottsklubb bl a utifrån Idrottscaféträffen i klubbens mysiga klubbhus den 13 februari 2001.

Som vanligt har Visuellt tryckts på Västerbottens Idrottsförbund i Umeå där vi denna gång haft professionell hjälp av Jessica Vestberg (layout/redigering) och Kjell-Arne Hansson (tryckning).

Under 2002 kommer ytterligare två nummer av Visuellt att komma ut. I nästa nummer kommer bl.a Lennart Jonssons berättelse om idrotten i Hörnefors strax efter förra sekelskiftet. I redaktionen ser vi som vanligt fram emot att många VIS-medlemmar bidrar med artiklar, historier, notiser, bilder/fotografier och tips på intressant idrottshistoriskt material.

Umeå i december 2001

Ivar Söderlind	Lennart Jonsson	Stig-Henrik Viklund
Gökropsv 5	Brukskatan 25 D	Tel 0910/73 55 26
906 51 UMEÅ	910 20 HÖRNEFORS	Email: mu- shv@museet.skelleftea.se
Tel 090/786 54 57	Tel 0930/20200	
Email: ivar.soderlind@soc.umu.se		

P.S På grund av sjukdom hos en av nyckelpersonerna som arbetar med redigeringen av vår publikation kombinerat med en anhopning av andra arbetsuppgifter i redaktionen kommer detta nummer av Visuellt ut mycket senare än planerat. Vi beklagar detta. D.S

SM I LÄNGDÅKNING PÅ SKIDOR I SKELLEFTEÅ 15-22 MARS 1959

av Bruno Lundström

50:e SM:et

SM på skidor i Skellefteå 1959 var ett jubileums-SM. Varje år sedan det första SM:et hölls 1910 i Härnösand, har SM-veckan genomförts, även om det var kris krigsåret 1940, innan Sundsvall till slut tog på sig arrangemanget. SM 1959 i Skellefteå var således det 50:e i obruten följd. Det var Skellefteå Skidklubbs första SM som arrangör. SM 1946 hade AIK och SIF arrangerat. Däremot hade SSK med kort varsel övertagit Svenska skidspelen 1957 från Djurgårdens IF, eftersom terrängen kring Stockholm då var utan snö.

Assar och Toini slår igenom - Sonja Edström, spelens drottning

Skid-SM 1959 var det SM, då Assar Rönnlund, IFK Umeå slog igenom. Hans tidigare bästa SM-placering var en 6:e plats på 5-milen i Kalix 1958. Skid-SM 1959 var även det första SM:et, där Toini Gustavsson, IFK Likenäs med en 2:a och en 3:e placering lät ana skidpubliken, vad som komma skulle. Men spelens skiddrottning 1959 var Sonja Edström, Luleå, som tog sitt 9:e och 10:e guld, därav nio å rad.

Sixten & co. på jorden-runt turné

Inför skid-SM 1959 var frågan, om dalatrion Sixten Jernberg, Lima IF, Rolf Rämngård, Älvdalens IF och Per Erik Larsson, Oxbergs IF skulle hinna till Skellefteå. De hade fått åka på skidturné jorden runt med tävlingar i Squaw Valley, USA inför OS 1960 och i Sapporo, Japan.

Våren nära att "sabba" SM:et

Skid-SM 1959 ägde rum samtidigt som våren kom till Skellefteå. Det var tidvis 10 grader varmt i skuggan. Arrangörerna hade hela veckan ett styvt jobb att fixa bra spår och förhindra målplatsen att bli en enda sjö. Tävlingarna kunde genomföras utan att man behövde utnyttja Klutmarkterrängen, som var planerad som reservplats. På premiärdagen, då 3-milen genomfördes, rapporterade Väderlekstjänsten Skellefteå som Sveriges varmaste plats, med 7 plusgrader på eftermiddagen.

Banorna från Norrvalla - viadukt över Riks-13.

Norrvallas ishockeystadion visade sig vara en utmärkt start- och målplats. Därifrån gick SM-banorna, med Hilding Pettersson som ansvarig banläggare, över Vitberget, mot Prästfåbodberget, där löparna bjöds på en ordentlig utförlöpa, och tillbaka via bl.a. Fällbacksliden och Nöppelberget. Över dåvarande riks 13 hade man byggt en viadukt för spåren.

3-milen: Sixten Jernberg åksugen men slagen

Efter en 42 timmar lång resa från Bangkok kom den utsända svenska truppen till Skellefteå på lördagskvällen. Sixten Jernberg var den ende i trion, som startade i 3-milsloppet på söndan. Han var åksugen värre då han inte hade stått på skidor, sedan han tävlat i Japan söndan före. Trots att han måste ha varit restrött och känt av tidsomställningen, gjorde Sixten ett utomordentligt lopp, låg länge tvåa, men fick på sista kilometrarna ge sig för klubbkamraten Gunnar Samuelsson. Denne visade verkligen, att hans 3:e plats i Lahtis och vinst i Gamla Karleby tidigare på säsongen inte var tillfälligheter.

Assar ledde från första stavtaget

Men ännu bättre åkte Västerbottens nya stjärnskott IFK Umeås Assar Rönnlund, 8:a i SM på 30 km året före men nu i utomordentlig form. Det hade han visat en vecka tidigare, då han vunnit båda distanserna i Umespelen. Assar ledde SM-3-milen från första till sista stavtaget.

Gösta Roslund bäste SSK:are på 30 km

Assar startade tillsammans med Sture Grahn, som f ö detta år tävlade för Kroppa IF, då han pluggade på skigsskolan i Gammelkroppa. Sture, som tagit hem SM-guld på 3-milen i Kalix 1958, kunde inte alls följa Assar utan släppte direkt och slutade sju. Eftersom Assar startade efter Jernberg och Samuelsson, hade han under loppet en viss koll på dem. De tidsrapporter han fick visade, att han hela tiden ökade sitt försprång.

Gösta Roslund var bästa Skellefteåkare både på 30 och 50 km vid SM i Skellefteå 1959. Här ser man honom i Vasaloppsterrängen 1963 då han blev 31:a.
(Fotoägare: Bruno Lundström)

I mål var Assar 23 sek före Samuelsson och 31 sek före Sixten. Tord Karlsson, IFK Umeå och Allan Andersson, Idre SK, vilka i likhet med Assar och Gunnar Samuelsson gjort fina lopp i Lahtis, fortsatte att övertyga. Tord blev fyra, Allan femma och stakspecialisten Åke Stenqvist, Oxbergs IF sexa. Gösta Roslund (26:a) var bäste Skellefteååkare före både James Warg (35:a) och hela Järvenstallet. Ingemar Karlsson var bäste järv (32:a).

Lill-Järvens revansch i 15 km-loppet

Lennart Larsson - "Lill-Järven" - som NV:s K H "Puttrik" Wikström en gång döpte honom till - var som traktens son (Granbergsträsk) SM-publikens favorit. Han kom till SM:et med en färsk och meriterande 3:e plats i Holmenkollens korta lopp i bagaget. På SM-3-milen hade han misslyckats med vallningen (34:a). Men på 15 km tog han en rejäl revansch och satte både dramatisk och lokalpatriotisk piff på SM:s sprinterlopp.

Vassaste slutspurten gav brons

Lill-Järven startade tillsammans med Harald Persson, Malungs IF. Denne var känd som en riktig specialist på att hänga duktiga konkurrenter. De följdes backe upp och backe ned med Lill-Järven före. Med ett påpassligt taget foto av spurtduellen och följande text skildrade NV slutet på deras envig: "Vassaste spurten presterade Lill-Järven och Harald Persson, Malung, i sin dramatiska slutstrid på upploppet. Lill-Järven var först över viadukten, men Harald Persson segade sig envist närmare och 100 meter från målet låg löparna jämsides. Men när 30 meter återstod, slog Lill-Järven om och drog obevekligt ifrån på de sista metrarna. I särklass dagens mest bejublade slutstrid".

Sixtens 5:e raka på 15 km och Gunnar Samuelssons andra SM-silver

Men det fanns två dalmasar till, som Lill-Järven kämpade sekundstrider med under 15 km-loppet. Sixten Jernberg var ute efter revansch för förlusten på 3-milen. Och Gunnar Samuelsson, tvåa på 30 km, och tvåa på 15 km i Malung 1957, var i utomordentlig form och kände att han verkligen hade chansen till sitt första individuella SM. De båda limaåkarna, som startat senare i fältet, hade hela tiden någon sekund till godo på paret Lennart Larsson/Harald Persson. Tiderna i mål visade att Sixten åkt 11 sek snabbare än Gunnar Samuelsson, och denne var i sin tur 6 sek före Lill-Järven. Sixten Jernberg, internationellt sett mest fruktad som 5-milare, tog faktiskt här sin femte raka seger på SM:s sprinterdistans.

Bengt Strömsten bäste SSK:are på 15 km

"Finnskoga-Lasse", Lars Olsson, som i regel gjorde goda sprinterlopp, åkte till sig en 5:e plats, Stig Gunnarsson, Lycksele IF, var sexa och näst bäste västerbottning och Bengt Strömsten blev bäste SSK-åkare (41:a). 3-milens triumfator Assar Rönnlund blev 11:a. "Ännu har ingen SM-sensation lyckats ta två segrar å rad," sa Umeledaren Lia Johnson. "Assar är bra, men inte tillräckligt hård i kropp och sinne än."

"Kalaslopp i kalasföre", sa Sixten sedan han "slagit knock-out" på konkurrentlagen

Stafetten 3x10 km var den 25:e i ordningen sedan premiären i Luleå 1936, då Jokkmokk SK vann. Denna gång var Lima storfavorit. Inte ens John-Erik Eggens med tre stavbrott på första sträckan för dalaklubben i det isiga spåret, kunde hindra Lima från att erövra sitt 3:e stafett-SM. Lyckseles Stig Gunnarsson och, trots tre vurpor och blodiga knogar, även Oxbergs Åke Stenqvist låg före Lima vid första växlingen. Men där tog Sixten Jernberg vid. På andra sträckan slog han "knockout" på sina konkurrenter och gav Lima ett försprång före närmaste lag på över 2 min. Det handlade även här om revansch. Året innan i Kalix hade Oxberg besegrat Lima med 20 sek. Till råga på detta hade Älvdalens Rolf Rämgård med en fotlängd besegrat Sixten Jernberg och Lima i en väldig duell om andrapriset. Så visst var det läge för revansch!

Stig Gunnarsson, Lycksele vann första sträckan vid stafett-SM i Skellefteå 1959. Lycksele IF blev slutligen trea. Lima IF vann och IFK Umeå tog silver. (Foto: Kalvträskloppets arkiv)

Skellefteå SK slog SKJärven

Gunnar Samuelsson kunde på tredje sträckan "defilera" hem segern till Lima. Det gjorde han så förnämligt, att han där fick bästa sträcktid. Däremot klappade Oxbergs Per Erik Larsson igenom (ännu inte återställd efter jorden-runt-turnén?) och passerades av både IFK Umeå (Assar Rönnlund), som tog silver och Lycksele (Åke Karlsson), som tog brons. Skellefteå SK (Gunnar Eriksson, James Warg, Bengt Strömsten) blev åtta och slog överraskande SK Järven (10:a). I IFK Umeås silverlag åkte Thord Karlsson, Birger Åström och Assar Rönnlund. Lycksele IF:s bronslag bestod av Stig Gunnarsson, Stig Johansson och Åke Karlsson.

Rolf Rämgård 5-milsmästare - Sixten fick ge sig

"SM-stråken sipprade i stilla rännilar nedför Vitberget och lingonriset stack upp genom det tunna snötäcket, medan SM-femmilens slutstrid pågick", lyder bildtexten under ett foto, där Rolf Rämgård kommer susande utför Vitberget, medan en funktionär ses stå klar med en snöfylld skyffel i beredskap. Rämgård var en av de båda, som slutstriden kom att stå mellan. Den andre var inte oväntat Sixten Jernberg. Denne ledde de fyra första milen, ett tag med 37 sek.

Men på den avslutande milsslingan (Man åkte 2x20 + 10 km) gav Rämgårds åksätt med korta, intensiva steg resultat i det rådande tunga föret och vid 45 km ledde han med halvminuten. Sixten, som startat 2 min efter Rämgård, tog in på försprånget i utförsbackarna på slutet, men var 100 m från mål, då tiden för honom att bli 5-milsmästare 1959 gick ut.

Gösta Roslund åter bäste SSK:are

Rämgård och Jernberg stod i särklass. Differensen till trean, årets vasaloppssegrare, Sune Larsson, Oxberg, var över 7 min. Fram till 30 km låg denne på 10:e plats, men han gjorde en fin slutspurt, då han tidsmässigt bl.a passerade Assar Rönnlund, som blev fyra och DM-etta i Västerbotten. En höklassig avslutning gjorde även Tord Karlsson, IFK Umeå, som avancerade från 11:e till 6:e plats. Sture Grahns blev femma och Gösta Roslund var bäste (och ende) SSK:are i mål, 26:a, liksom på 3-milen.

Lill-Järven: "Jobbigaste 5-milen i min karriär"

Lill-Järven, som slutade 10:a, minns SM-5-milen 59, som den tyngsta och blötaste han åkt under sin karriär. "Lösbar, som blåst ned i spåret, fastnade hela tiden i klistret under skidorna", säger han. "Man fick inte en meter gratis. Det var många löpare, som drabbades av kramp." På ett foto kan man se Lill-Järven jagas av Assar Rönnlund, som startat 2 min efter. Lingon- och kråkbärsriset har nästan helt tagit över de snösträngar, som Lennart och Assar åker på. Av de 61 åkare, som startade på 5-milen, bröt 22, därav 16 från västerbottensklubbar. Lima, som tidigare i veckan erövrat lagsegern på 30 km och 15 km, vann även "laget" på 5-milen före fyra andra dalalag.

Sture Grahns, Kroppa SK,
Lennart "Lill-Järven"
Larsson, SK Järven och Stig
Gunnarsson, Lycksele IF
hade alla framskjutna
placeringar vid SM 1959.
Bildens tagen vid ett
tidigare tillfälle.
(Fotoägare: Ivar Söderlind)

10 km: Sonja Edströms 10:e SM-guld

Största förhandsfavoriten i SM 1959 var Sonja Edström, Luleå SK. Hon tog sitt första SM-guld 1953, var sjuk 1954, men kom tillbaka och vann åren 1955-58 SM på både 10 och 5 km. På den senare sträckan började damerna tävla om SM-tecken först år 1956. (SM 10 km för damer startade 1917). Vid OS i Cortina 1956 hade Sonja erövrat brons på 5 km. Hon var där 12 sek från guld och 7 sek. från silver, efter sovjetryskorna Baranova resp. Jerosjina. På SM-milen startade Sonja i par med Märta Norberg, Vårby, som sex gånger korats som mästarinna på 10 km under åren 1939-1952. Märta "still skiing strong" försökte dock inte hålla startkamratens tempo, utan åkte rutinerat efter egen förmåga och belade 4:e plats. Sonja däremot ökade takten och hennes segermarginal blev så småningom hela 2.21.

Anna-Lisa Eriksson, Selånger, "den ständiga tvåan" på damsidan

Enar Josefsson brukar ibland kallas för "den ständiga tvåan". En annan som verkligen gjorde skäl för samma benämning var Anna-Lisa Eriksson, Selånger. Hon blev SM-tvåa på 10 km 1955, 56, 57, SM-tvåa på 5 km 1956, 57, 58, tvåa i Svenska Skidspelen 1955 och 1956 etc.

Enar Josefsson vann till slut ett SM (30 km i Umeå 1952). Anna-Lisa Eriksson segrade inte i något SM individuellt, men hon vann milloppet i Holmenkollen 1957.

Barbro Martinsson ur form

Efter halva milen i SM 1959 var Anna-Lisa Eriksson-Bergsten 16 sek långsammare än loppets överraskning Toini Gustafsson, IFK Likenäs. Efter att ha forcerat på slutet kunde Anna-Lisa Eriksson bokföras för sin sedvanliga silverplats. Denna intog hon f.ö. på 10 km även året därpå. Toini lade beslag på bronsplatsen, 8 sek före Märta Norberg. Britt Strandberg, Edsbyns IF, som skulle komma att bli mästare 1961 och komma på "pallen" åtskilliga gånger under 60-talet, åkte in som femma. SSK:s Barbro Martinsson, som öppnat säsongen fint, men som under SM hade en downperiod, blev sjua. För henne skulle avsevärt bättre tider komma.

5 km: Sonja vann och Toini blev verkligen tvåa

Även på 5 km var Sonja Edström helt överlägsen. Där överraskade åter Toini Gustafsson. Hon hade startat en minut före Sonja och blev omåkt av henne strax före mållinjen. Det var flera, som åkte i mål samtidigt med Sonja. Ett par skidledare, som inte hade uppmärksammat Toinis ankomst, trodde att hon fått 1 min för bra tid och kontaktade tävlingsjuryn. Denna lämnade dock ledarnas påpekande utan beaktande. NV-fotografen Blidegårds foto av målgången, som publicerades i tidningen dagen därpå, bekräftade att Toini fått korrekt tid och placering. Toini slog Anna-Lisa Eriksson-Bergsten med 1 sek och Britt Strandberg med 2 sek. Barbro Martinsson var med en 8:e plats även här bästa SSK:are. Selångers SK, med Anna-Lisa Eriksson-Bergsten som ankare, tog lagsegern både på 5 och 10 km.

Oturlig start för SSK:s damer i stafetten

Skellefteå SK hade överraskande vunnit damstafetten 3x5 km i Kalix året innan och hemmapubliken hoppades givetvis på ett dacapo. Men det började olyckligt. Eivor Astergren, som åkte första sträckan för SSK, låg i taktklungan, då hon efter några hundra meter tappade staven. "I ett huj" var hon 50 m efter de andra. Hon tog upp jakten, "plockade" fyra av lagen, och växlade som 5:a 1,5 min efter Vårbys Ulla Pettersson. Arjeplog (Hildur Hellman), Brännan, från Härnösand (Violet Vasell) och favoriten Selånger (Karin Engberg) var också före SSK.

Märta Norberg, i många år svensk skidsports "grand old lady"

På andra sträckan gjorde Brännans Agnes Sjödin en knockout-åkning à la Sixten Jernbergs i herrstafetten. Hon var 1.48 bättre än någon annan på sträckan och förde laget upp i ledning med 1.17 till godo på Vårby. Men det hjälpte inte. Vårbys Märta Norberg, "svensk skidsports grand old lady" åkte som i fornstora dar och passerade Brännans Margit Johansson. Märta Norberg tog sitt första SM i Filipstad 1939, alltså 20 år tidigare. Då var klubbkompisarna Laila Hägglund, på andra sträckan, endast 1 år och Ulla Pettersson, på första sträckan, 3 år. Vårby IK, som f.ö. vann första SM-stafetten för damer (Söderhamn 1951 3x7 km), tog här sin 4:e SM-seger i stafett.

Arjeplog SK trea, titelförsvaren SSK sjua.

Brännan lyckades åka in som tvåa, 3 sekunder före Arjeplogs ettrigt spurtande Sunna Kuoljok. Selånger SK, som vunnit damernas lagtävlingar, blev fyra och Skellefteå SK (Eivor Astergren, Gunilla Jonsson, Barbro Martinsson) sjua. Trots att Sonja Edström noterades för bästa sträckt看id, hamnade Luleå SK på näst sista plats (8:a), 33 sek före Lycksele IF (Sigrid Nilsson, Barbro Stenlund, Rakel Karlsson)

Stafetten: 4000 åskådare inkl. prinsessan Birgitta.

Stafettävlingarna drog den största publiken, då det på skidstadion samlats c:a 4000 åskådare, inklusive prinsessan Birgitta. De övriga tävlingsdagarna samlade i snitt mellan 2000 och 2500 personer, vilket var något mindre än beräknat.

Duktiga arrangörer

Vädrets makter var inte precis gunstiga under SM-veckan, men arrangörerna med de rutinerade skidledarna Sture Altin och Åke Markström i spetsen klarade av de problem, som uppkom. "Skellefteå skidklubb genomförde SM-veckan på ett alldes storartat sätt", tyckte signaturen Oleg (Olle Groth) i Svenska Dagbladet. Skidförbund, ledare och aktiva var inte sena att instämma. När SSK 1957 med kort varsel under samma ledning på ett föredömligt sätt övertagit Svenska skidspele från Djurgården, höjdes många röster, att Skellefteå permanent skulle få arrangera dessa. En av orsakerna till att så inte blev fallet, var avsaknaden av hoppbacke i internationell klass. SM i backe 1959 genomfördes för övrigt i Örnsköldsvik.

"Svarten" - SM:s levande räknemaskin.

En speciell tillgång hade SSK i Bertil "Svarten" Lindström. Han fungerade som SM:s levande räknemaskin och ansågs av många snabbare och säkrare än de tekniska hjälpmedel man då hade till förfogande vid målet. Han var dessutom betydligt billigare.

Resultat herrar**30 km**

1. Assar Rönnlund, IFK Umeå	1.45.10
2. Gunnar Samuelsson, Lima	1.45.33
3. Sixten Jernberg, Lima	1.45.41
4. Tord Karlsson, IFK Umeå	1.46.47
5. Allan Andersson, Idre	1.46.59
Lag	
1. Lima IF	5.19.01
2. IFK Umeå	5.24.04

15 km

1. Sixten Jernberg, Lima	54.13
2. Gunnar Samuelsson, Lima	54.24
3. Lennart Larsson, SK Järven	54.30
4. Harald Persson, Malung	54.31
5. Lars Olsson, Finnskoga	54.58
Lag	
1. Lima IF	2.44.47
2. Lycksele IF	2.48.39

50 km

1. Rolf Rämgård, Älvdalen	3.13.00
2. Sixten Jernberg, Lima	3.13.23
3. Sune Larsson, Oxberg	3.20.28
4. Assar Rönnlund, IFK Umeå	3.20.58
5. Sture Grahn, Kroppa	3.21.52
Lag	
1. Lima IF	10.09.19
2. Älvdalen	10.12.34

Stafett 3 x 10 km

1. Lima IF (J.E. Eggens, S. Jernberg, G. Samuelsson)	1.38.35
2. IFK Umeå (T. Karlsson, B. Åström, A. Rönnlund)	1.41.41
3. Lycksele IF (S. Gunnarsson, S. Johanson, Å. Karlsson)	1.42.17
4. Oxbergs IF	1.42.23
5. Älvdalens IF	1.42.30

Resultat damer**10 km**

1. Sonja Edström, Luleå SK	39.22
2. Anna-Lisa Eriksson-B., Selångers SK	41.43
3. Toini Gustafsson, Likenäs	41.50
4. Märta Norberg, Vårby IK	41.58
5. Britt Strandberg, Edsbyns IF	42.32

Lag

1. Selångers SK	2.12.00
2. Värby IK	2.15.14
3. Skellefteå SK	2.16.03

5 km

1. Sonja Edström, Luleå SK	21.16
2. Toini Gustafsson, Likenäs	22.17
3. Anna-Lisa Eriksson-B.Selångers SK	22.18
4. Britt StrandbergEdsbyns IF	22.19
5. Maj-Lis AnderssonÄlvdalens IF	22.31

Lag

1. Selångers SK	1.11.18
2. IFK Kalix	1.11.46

Stafett 3 x 5 km

1. Värby IK (Ulla Pettersson, Laila Hägglund, Märta Norberg)	1.07.17
2. Brännans IF(Violet Vasell, Agnes Sjödin, Margit Johansson)	1.07.54
3. Arjeplog SK(Hildur Hellman, Gun Risberg, Sunna Kuoljok)	1.07.57
4. Selångers SK(Karin Engberg, Eva Hansson, A-L Eriksson-B)	1.09.05
5. IFK Kalix(Evy Bergdal, Inga-Britt Löfmark, Irma Johansson)	1.10.07

Assar Rönnlund vid tre olika tillfällen. Översta bilden är från SM i Sollefteå 1962. Assar Rönnlund och "Lill-Järven" Larsson startade i par och Assar var en sekund före i mål. Det var det närmaste "Lill-Järven" kom ett individuellt SM-tecken.

Bilden längst ned är från VM 1962 där Assar vann 15 km, blev sexa på tremilen, tvåa på femmilen och åkte sista sträckan i stafetten som Sverige vann (Fotoägare: Lars Lindgren).

Idrottshistorier

Berättade av Karl-Gustaf Löfgren och Ivar Söderlind

Här presenteras ytterligare roliga idrottshistorier - vårt stående inslag i Visuellt. Vår nye medlem Karl-Gustaf Löfgren med rötterna i Sandviks IK och professor i Nationalekonomi ger tilläggsinformation till den historia som "Hörneforsarn" Lennart Jonsson berättade i förra numret av Visuellt. Ivar bidrar också med några av sina absoluta favorithistorier. Skicka gärna in eller maila roliga historier till kommande nummer av Visuellt.

Vad är två plus två?

I septembernumret av Visuellt kan man läsa en historia där en UIK-are, som fått ett hårt skott från en sandvikare i ansiktet, får frågan av domaren: "Hur mycket är ett och ett?" Leif Andersson SIK ingriper genom att be domaren ställa en enklare fråga.

Historien är bara delvis riktig. Matchen spelades på 50-talet och inte på 40-talet, uppskattningsvis 1955, på Sandviks idrottsplats. Motståndarlaget var absolut inte UIK, utan troligen något av Härnösandslagen IFK eller Älgarna. Den som fick bollen i bakhuvudet, och inte i ansiktet, var Elon Sundström, halvback i SIK, hockeyspelare i Skellefteå AIK och B-landslaget och far till tvillingarna Patrick och Peter Sundström. Den som sparkade bollen var Harald Sjöblom SIK (Kenneth Sjöbloms far). Han var känd för att ha en enorm stöt på bollen. I min barndom brukade jag, när Harald besökte min far, be honom att slå en "flaggstångshöjdare".

Den här gången klippte han till på volley direkt på en utspark. Elon stöp som en fura och bars ut. Olyckan skedde strax före halvtid, och under halvtidsvilan undersöktes Elon av doktor Gösta Arrhenius som alltid fanns på läktaren vid SIK:s hemmamatcher. Han ställde frågan, och det har sagts mig att han ställde den svårare frågan: Vad är två plus två? Leif protesterade mot frågans svårighetsgrad i iveren att få behålla Elon på planen. Avbytarsystemet var knappt påtänkt på den tiden.

Elon spelade inte under den andra halvleken. Kanske var frågan för svår, men min bedömning är att Lennox Lewis blivit avstängd från all boxning i ett år om han råkat ut för en av Haralds volleysparkar från korthåll. Själv såg jag inte smällen, därför att jag och Elons yngre bror Kjell "Garrincha" begett oss till hans hem just före halvtidvilan, förmodligen för att förbereda eller slutföra något pojkstreck. När vi återvände stod Elon lite blek och tittade på matchen.

Berättat av Karl-Gustaf Löfgren, Sandviks IK

Tala om tjuvstart!

I ett grannlän till Västerbotten fanns på sin tid en sprinter av god klass. På hemmaplan noterade han stora framgångar och tog nästan aldrig stryk. Speciellt snabb verkade han i starten, vilket kanske inte var så märkvärdigt eftersom han var barndomskamrat med den som avlossade startskottet och därför vågade gå ur startgroparna tidigare än någon annan. Det var med andra ord oftast präktiga tjuvstarter som gav honom segrarna.

Vid en triangelmatch mellan tre Norrlandslän inträffade emellertid den sensationen att Västerbottens bäste sprinter, känd som en stor spjuver, vann 100 meter och förvisade därmed den "oslagbare" till andra plats. När vår sprinter kom hem, intervjuades han av den trängre kamratkretsen som inte kunde förstå, hur han burit sig åt för att vinna.

- Jo, förstår ni, framhöll han, jag visste att den där killen skulle gå ur groparna på "Färdiga!" och när därför startern kommenderade "På era platser!" så stack jag!

Berättat av Ivar Söderlind

Problem med målsnören

Att vår sprinter inte bara var rapp i benen utan även i tungan är följande "sanna" historia ytterligare ett exempel på. Vid en tävling i södra Sverige försökte en av hans huvudkonkurrenter psyka honom innan loppet:

- Varifrån kommer du egentligen? Du ser ju inte klok ut, du är ju luden som Esau på bröstet?

- Ja, sade vår löpare stillsamt, det här håret har jag låtit växa bara för att jag inte skall skava sönder bröstet på alla målsnören.

Berättat av Ivar Söderlind

Vallningens svåra konst

Ute i hallen på ett på ett fjällhotell stod en sportklädd ung dam framför spegeln och ombesörjde med stor omsorg sin krigsmålning. En äldre herre på väg ut frågade spydigt:

- Håller fröken på och vallar?

Den unga damen fann sig snabbt och svarade glatt:

- Ja, jag vallar för kram....

Berättat av Ivar Söderlind

Försäljning av amatörbestämmelser

Det var under tiden för Gunder Häggs avstängning från tävlingsidrott 1942 på grund av överträdelse mot den tidens hårda amatörbestämmelser. Storlöparen hade varit på träningsläger uppe i Vålådalen och på hemresan till Gävle stannade han en dag i Östersund för att hälsa på gamla bekanta. Han gjorde också ett besök hos en vallafabrikant, bekant för sin tillverkning av "Håsjövallan" som fått sitt namn efter skidvärldsmästaren Alfred "Håsjö" Dahlquist. Gunder samtalade med några av

herrarna i firman, då spefågeln "Håsjö" kom inrusande med en portfölj under armen.

- Tjänare Gunder är du i stan, sa "Håsjö".

- Som du ser, svarade Gunder med en gest åt portföljen, men vad nu då, har du blivit handelsresande?

- Jajamensan, jag säljer Svenska Idrottsförbundets amatörbestämmelser. Får det lov att vara ett exemplar?

Berättat av Ivar Söderlind

Schedins

LIVS

- butiken
där man
trivs

Nygatan 104, Skellefteå • Tel. 159 07, ordertel. 120 07

I CENTRUM PÅ ÖSTERMALM

IDROTSMÄN!

Låt oss som vanligt sköta Er hår!

Simon Rönnbergs Frisersalong

ORTENS LEDANDE FRISERSALONG — 5 mans service

Centralhotellet, SKELLEFTEÅ - Telefon 108 73

FÖNVAGNING ÄR Vår SPECIALITE

Västerbottniska triumfer vid "mastodontlopp" på skidor i Nordiska Spelen 1905, 1909 och 1913

av Erik Svensson

Erik Svensson legendarisk idrottsledare och kassör i VIS sedan starten 1988, fortsätter att berätta om idrott från förr. Denna gång handlar det inte om minnen från hans egen tid som idrottsledare utan om länsframgångar vid några av de verkliga långloppen på skidor i början av förra seklet. Innehållet är till största delen taget ur "Nordiska Spelen" av Åke Jönsson (Bokförlaget, Arena 2001) men delvis också från bl a I 20:s och K 4:s minnesskrifter - "Under Vildmannafanan" och "Umeås blå dragoner".

De första Nordiska Spelen hölls i Stockholm 1901, alltså för 100 år sedan. Spelen var en under åren 1901 - 1926 vart fjärde år återkommande idrottsvecka i Stockholm och dess omgivningar med internationella tävlingar i vinteridrotter. Vid snö- och isbrist var tävlingarna tidsvis förlagda till annan ort. (Fyraårsintervallen avbröts 1921, då tävlingarna framflyttades till 1922.) Syftet var att Nordiska Spelen skulle utgöra ett slags olympiska vinterspel. I Chamonix i Frankrike anordnades 1924 under IOK:s beskydd en vinter-sportvecka, som 1926 retroaktivt förklarades vara de första olympiska vinterspelen.

Mastodontlopp på skidor 1905, 1909 och 1913

Nordiska Spelen omfattade dels skridskoåkning, skidlöpning, backhoppning, ishockey och curling, dels tävlingar till häst och militär fälttävlan, skjutning m m. Åren 1905, 1909 och 1913 ingick "ett mastodontlopp" på skidor för militärer. Initiativtagare och frikostig donator till dessa tävlingar var den i London bosatte svenske läkaren Arvid Kellgren. Tävlingarna blev speciellt framgångsrika för de västerbottniska förbanden I 20 och K 8 (sedermera K 4).

Nordiska Spelen 1905

Deltagarna i skidkraftprovet över 170 km skickades iväg av startern baron von Essen med orden: "Lycka på färden, kamrater. Gå". Nordiska spelen hade fått sitt verkliga maratonlopp på skidor. På grund av de miserabla snöförhållandena i Mellansverige hade tävlingen framflyttats till den 9 mars med Mellansjö i norra Ångermanland som startplats. Till start kom 4 officerare, 5 underofficerare och 25 meniga. Starten skedde kl sex på fredagsmorgonen. Löparna möttes av en tät, nästan våt snö och en temperatur strax under noll. En bastant frukost ingick självfallet i förberedelserna liksom en rejäl matsäck att ha med på färden. Alla deltagarna körde i uniform och bar revolver och karta.

Starten blev odramatisk. En segsliten stigning i en halv mil väntade direkt och det fick löparna att öppna försiktigt. Dessutom drog de sig för att spåra i den djupa snön. Redan efter en mil ställdes löparna inför ett svårt vägval. Antingen den längre landsvägen eller en kortare byväg. De flesta tog byvägen. Här fick de främsta det tunga arbetet att spåra i djupsnön. En vinande snöstorm hade de också att kämpa mot. När de två vägalternativen löpte samman efter ca 2 mil visade det sig att de varit jämbördiga. Första männen i de båda grupperna kom ungefär samtidigt till Själevads kyrkby. Därefter valde nästan alla landsvägen.

Kontrollstationer i Örnsköldsvik och Nordmaling

Örnsköldsvik 30-35 km från starten utgjorde kontrollstation. Nu hade löparna fått upp farten och när de spurtade in i staden blev det en våldsam rusning. De nio främsta struntade i alla läckerheter som bjöds vid kontrollen i skolhuset och gav sig i väg till nästa kontroll, som låg 70 km bort i Nordmaling. För tätmännen var sträckan fram till Nordmaling ansträngande. Snöstormen piskade dem i ansiktet och murade igen ögonen. Terrängen var kuperad och av vägen syntes inte ett spår. Den doldes av de väldiga snömassorna. Hade inte löparna kunnat förlita sig till telefonledningen hade de haft svårt med orienteringen.

De svåra förhållandena påverkade självfallet också tätklungan. Man orkade inte hålla samma tempo som under de inledande milen. När åkarna kom till byar blev besöken i stugorna allt vanligare och befolkningen visade dem stor välvilja. De första löparna kom till Nordmaling strax efter kl 18 på fredagen. De sista kom först på lördagsförmiddagen. Vid kontrollstationen i Nordmaling hade mycket folk samlats och löparna togs emot med leverop. De läkarundersöktes och fick mat och dryck. Aptiten var det sannerligen inget fel på. Tio mils skidåkning i dåligt före och fruktansvärt väder hade satt sina spår.

Tre västerbottningar i täten unnade sig bara en kort rast och sen gav de sig i väg ut i mörkret och yrsnön mot slutmålet i Umeå. Eftersom tätmännen startat redan före kl 19 från Nordmaling och sträckan till slutmålet var ca 65 km hade man beräknat att de första skulle vara i Umeå kl ett på natten. Men då hade de ännu långt kvar. En hel dags skidåkning hade gjort deras kroppar rejält möra. I beckmörkret var det svårt att ta sig fram i den backiga terrängen. Skidorna körde gång på gång in i jättelika drivor och åkarna stod på huvudet åtskilliga gånger.

I mål efter 22 timmar

Först kl 4 på lördagsmorgonen avfyrades en ljusraket och man förstod att den förste åkaren var på ingång. Längs upploppet bildade publiken häck. Det var en liten, blek och tanig figur som uppenbarade sig, volontären vid Västerbottens regemente nr 9 Fjällberg. När han efter 22 timmar under svårast tänkbara förhållanden gick i mål skedde det med en fråga: "Är det nog nu?" Efter att ha tagit igen sig några minuter kunde han berätta att han var född i Tärnaby 1883 och enligt uppgift av lappblod. På frågan om hur han klarat det långa loppet svarade han, att "när jag blev trött lade jag mig ner i snön några minuter och vilade. Sedan kunde jag fortsätta igen."

Löjtnant Lennart "Gammssoldaten" Wahlberg från I 20 i Umeå blev bäste officer på 17 mil vid Nordiska Spelen på skidor 1905 (Foto i På Skidor 1911-1912)

Tvåa i mål var volontär Dahlberg och trea sergeant Burman, båda tävlande för I 20. Segraren belönades med 500 kronor. Tvåan fick 300 och trean 200 kronor. Åttonde totalt och bäste officer blev I 20-löjtnanten Lennart Wahlberg. Han blev sedermera en legendarisk idrottsledare under smeknamnet "Gammssoldaten". Han var ordförande i regementets idrottsförening 1914-1921, i Västerbottens Idrottsförbund 1915-1919 och IFK Umeå 1921-1929.

Nordiska Spelen 1909

I kraftmätningen 1909 tilläts efter läkarundersökning 28 deltagare att starta. Fyra officerare, två underofficerare och 22 meniga. Den snöfattiga vintern hade inneburit problem med träningsmöjligheter. Tävlingen startade denna gång i Krylbo och målet var förlagt till Stockholm. Sträckan var 14 mil med två kontrollstationer. Klockan 15 den 7 februari gick starten. I stället för att ta sig genom skogsterräng valde de tävlande att åka på vägarna. Det förlängde sträckan till 17 mil.

Vid kontrollstationen i Litslena ca 80-90 km från start hade åkarna en möjlighet att vila. Den blivande segrare nöjde sig med att sluta ögonen några minuter medan andra vilade en timme. För några hade åkgälden redan tagit slut och de hade brutit. Några hade gått vilse i nattmörkret, andra hade inte längre funktionsdugliga skidor. På Östermalms idrottsplats hade man beräknat första ankomst till kl 9 den 8 februari men redan kl 7.14 kom distinktionskorpral Carl Nicanor Andersson från K 8 i Umeå i mål. 35-åriga Andersson med "ett senigt och kraftigt utseende" hade behövt 16 tim 14 min och 30 sek. Tvåan A Fredriksson, I 20, var 1 tim och 17 min efter segrare. Fyra kom dragonen K E Bruuk. Lagsegrern gick till K 8. Också denna gång belönades segrare med 500 kr. Tvåan fick 300 och trean 200 kr.

Carl Nicanor Andersson var en förgrundsfigur

Signaturen Björn (Gunnar Björnwall) i Västerbottens-Kuriren karaktäriserade Carl Nicanor Andersson som en förgrundsfigur för den moderna idrotten i Västerbotten inte bara på grund av sitt mörka utseende och sitt sydländska temperament. Han var också en föregångsman som målmedvetet och rationellt gick in för sin idrott alla årstider. Hans register var stort som skidlöpare, millöpare, maratonlöpare, jaktryttare, fäktare, orienterare, skytt och kanske än mer. Han var också Västerbottens förste olympier genom sitt deltagande i OS 1912 i maraton. Bland 12 deltagande svenskar blev han 3:a, totalt 24:a.

Nordiska Spelen 1913

Det militära kraftprovet detta år var tänkt ha Marma som startplats och Stockholm som mål, men eftersom det inte fanns någon snö i huvudstaden fick man tänka om. Man behöll Marma som startplats men målet lades i Bollnäs. Starten gick först kl 21.40 på lördagskvällen den 8 februari, så för de 35 deltagarna väntade en lång mörk natt. De fick direkt känna på de svårigheter, som låg framför dem.

Alla tog vägen över Dalälven men i det ihållande regnet hade enorma vattenmassor samlats på isen och löparna tvingades bitvis vada fram. Den blivande segraren korpral V A Wilhelmsson från I 20 beskriver strapatserna så här:

”Det var en kuslig början på en 19-milafärd på skidor. De uppblötta fötterna skavdes sönder av skidblindslena m m så att blod flöt rätt ymnigt. Vallan under skidorna gick på grund av det miserabla föret - ris, stubbar och stenar lågo i dagen och däremellan is och vatten - ganska snart puts weg. Glidyten började i stället allt mera likna ett hårbeväxt skinn.”

Tre åkare, korpralerna Wilhelmsson och Jonsson från I 20 och Fransson från I 21 utgjorde en oskiljaktig tättgrupp när de några minuter före fem på söndagsmorgonen närmade sig etappmålet i Ockelbo. De unnade sig tolv minuters vila, åt en hel del smörgåsar, men spände därefter på sig skidorna och gav sig iväg.

Rapporterna till Bollnäs talade om att tätttrion fortfarande höll samman. Några minuter i fem kunde publiken vid målet på Stallmästargården i Bollnäs se tre skidlöpare komma över sjön i ursinnig fart. Upploppet blev dramatiskt. Ingen av de tre ville ge sig. Först tio meter från mållinjen lyckades det Wilhelmsson att kasta sig en halv skidlängd före Fransson som i sin tur skar mållinjen före Jonsson.

Västerbottningarna blev alltså etta och trea. De hade då varit ute i 19 tim och 18 min. Lagpriset gick till I 20. Doktor Kellgren, mecenaten, var själv på plats vid målet och kunde till segraren Wilhelmsson överlämna första priset 500 kr. Tvåan fick 400 och trean 300 kr. Segraren Wilhelmsson beskrivs som en kämpe av ovanliga mått. Han "fuskade" också i annan idrott. Bl a blev han distriktsmästare i femkamp 1909 och 1912.

Dist-Korpral V A Wilhelmsson
från I 20 i Umeå segrade 1909 på
19 mil från Krylbo till Stockholm
(Foto i På Skidor 1911-1912)

Penningpriser vid militära tävlingar

Frågan inställer sig hur penningpriserna kunde vara förenliga med amatörbestämmelserna. Det låg så till att de militära myndigheterna hade träffat en överenskommelse med Riksidrottsförbundet eller möjligen Centralstyrelsen för idrottens främjande att få dela ut penningpriser vid militära tävlingar utan att det rubbade pris-tagarnas amatörstatus. Jag undrar verkligen hur detta kunde ställa sig inför IOK.

Harald Larsson, ledamot i VIS:s styrelse och mångårig ledare i Skellefteå AIK sammanfattar här i komprimerad form föreningens långa historia. Den 17 oktober 2001 firade man 80 år.

Skellefteå AIK grundades 1921 av elva fotbollsungdomar efter utbrytning från Skellefteå IF (bildat 1919). AIK:s grundare och förste hedersordförande Gustaf Björk, en mycket målmedveten och energisk folkskollärare, mindes följande vid klubbens 40-årsjubileum 1961:

”Skellefteå var en sovande stad liksom den enda idrottsföreningen Skellefteå IF. Vi var elva grabbar som med oro såg att inslumringen 1920-21 var ett faktum - varför vi bröt oss ur SIF och bildade eget. Det har sagts att Solna AIK skulle ha varit förebilden. Men sanningen att säga så var det Älgarna från Härnösand som stod modell för organisationen och idrottsarbetet. Klubbnamnet var en kvistig fråga att lösa. IFK Skellefteå var på tapeten, men eftersom vi var tvungna att gå med i kamratklubbarnas centralorganisation, och det kostade 50 kronor så föll förslaget igenom. Vi hade helt enkelt ej råd. Det blev AIK i stället för IFK.”

Avslutningsvis pekade Gustaf Björk på AIK:s sprudlande verksamhet redan andra levnadsåret 1922, då 545 deltagare åkte i en propagandatävling på skidor. ”Sovstaden Skellefteå” hade blivit idrottsstaden Skellefteå.

1921-1930

Fotboll samt skidor och friidrott startade under denna period.

1930-1940-talet

Följande sektioner startade under dessa år: brottning, cykel, bandy, handboll, ishockey, konståkning och bordtennis.

1946

Skellefteå Skidklubb bildades 1946 och tog över skidsektionerna i AIK och SIF. Stora framgångar hade uppnåtts i AIK-SIF fram till detta år, i OS, svenska mästerskap, Vasaloppet och vid internationella tävlingar.

1950-1970

År 1950 hade man som mest nio sektioner men som framgång var skidor då avvecklade. Under perioden 1950-1970 hade AIK stora idrottsliga framgångar nationellt och internationellt.

I ishockey gick AIK upp i den högsta serien, allsvenskan 1955. År 1978 blev klubben svenska mästare. Ett stort antal spelare deltog i landskamper, OS, VM och ett flertal har även gått över till NHL.

I **friidrott** var klubben under 1950-1970-talet en av de bästa klubbarna i landet med många representanter i landslaget och vid internationella tävlingar. Speciellt framgångsrika var man i löpningar, höjd, längd samt spjut.

Fotbollens höjdpunkt var 1958 då man kvalade till allsvenskan mot Hammarby men blev utslagna. Publik 9200.

I **cykel** fick man fram en världsmästare och en svensk mästare och flera andra blev toppåkare.

1950-1960

Följande sektioner avvecklades under denna period: brottning, bandy, handboll och konståkning.

1965

Brist på ledare, specialiseringar samt ekonomiska problem ledde till att Skellefteå AIK och Skellefteå IF fusionerade 1965. Det blev Skellefteå AIK/IF som 1967 ändrade namnet till AIK.

1985-1987

År 1985 blev ishockeysektionen egen klubb och under en period var namnet Skellefteå Hockeyklubb men ändrades senare till Skellefteå AIK Hockey som under lång tid var ett känt namn i ishockeysporten. År 1987 gick övriga sektioner samma väg. Fotboll, friidrott och bordtennis blev egna klubbar. Namnet Skellefteå AIK blev gemensamt för alla kompletterat med respektive sport.

Denna förändring var ett klokt beslut och har vitaliserat respektive sport. Man har tagit ett eget ansvar för utveckling och ekonomi. Men alla fem AIK-klubbarna samarbetar med vissa ekonomiska projekt under namnet Skellefteå AIK som firade 80-årsjubileum den 17 oktober 2001.

Fortsatt utveckling

Det är min förhoppning som gammal ledare under 1950- och 1960-talet att de fem klubbarna skall fortsätta att utveckla sin sport och att fostra ungdomar till goda idrottsutövare till gagn för klubben AIK samt vår bygd!

IFK Umeå 100 år

av Ivar Söderlind

IFK Umeå kunde ha firat 100 år redan 1997. Den 23 februari 1897 tog nämligen den 20-årige urmakareleven Fritz Norberg initiativet till en IFK-krets i Umeå som dock dog ut efter mindre än ett halvår. Det officiella födelseåret för IFK Umeå är i stället 1901 med den 6 november som födelsedatum. Beslutet togs på Nykterhetscaféet i Umeå där eldsjälén Ernst Blomberg hade samlat ett tjugotal läroverksungdomar, unga handelsbiträden och kontorister. Första tiden hade föreningen 45 medlemmar varav 41 var aktiva. På programmet hade man då skidor, backlöpning, skridskoåkning, bandy, allmän idrott (dvs friidrott), cykel och simning. Fotboll kom med 1902. Sedan 1901 har föreningen och är därmed länets äldsta idrottsförening som varit verksam i en obruten följd av år.

Jubileumsfirande

Lördagen den 10 november 2001, dvs 100 år och 4 dagar efter bildandet, firade IFK Umeå sitt 100-årsjubileum. På dagen var det mottagning i de uppfräschade klubblokaler på Hyggesvägen då mer än 100 utmärkelser från Riksidrottsförbundet, Specialförbund, Specialdistriktsförbund, Kamratföreningen etc delades ut till föreningen och dess många välförtjänta ledare. På kvällen och långt in på natten hade drygt 230 ledare och aktiva samlats för stor Jubileumssupé med underhållning och dans å Restaurang Vildmannen alldeles intill IFK:s nya kansli lokaler i I 20:s gamla fältarbetssal och nya hemmaarenan Vildmannavallen.

Jubileumsbok

Lagom till jubileumsfirandet utkom boken "Hundra år av idrottshistoria" på 136 sidor i A4-format (varav åtta sidor i färg) Boken speglar i ord och bild något av vad som hänt från föreningens bildande fram till idag, ett stycke av vår egen kulturhistoria. Redaktionen för boken har utgjorts av IFK:arna Bengt Forsman, Ivar Söderlind, Lars Lindgren och Anders Rönnlund. Redaktionen och ytterligare tolv medarbetare från IFK Umeås tio sektioner har medverkat med egna artiklar om sina idrotter utan några som helst anspråk på ersättning. Viktigare händelser och även en del kuriosor ur protokoll, årsberättelser, årsböcker jubileumsskrifter, minnesskrifter, klippböcker, tidningslägg och många, många andra källor har samlats i boken. Ur ett rikt material har medarbetarna sovat och fått med en del av milstolparna under de 100 åren fram till idag. I början av arbetet med skriften var redaktionen inne på att i huvudsak spegla IFK Umeå under "modern tid". Ganska snart insåg man att så många intressanta och dråpliga händelser ägt rum under 1900-talets första hälft att även denna period måste täckas av. Boken visar verkligen att det varit en mycket händelserik utveckling under dessa 100 år.

Intressanta statistiska uppgifter

Samtidigt som minnesskriften är en kavalkad i ord och bild av föreningens historia innehåller den många intressanta statistiska uppgifter från denna långa period med uppgifter om de 23 idrotter som IFK Umeå genom åren haft på programmet. Nyaste idrotten är skidskytte som kom med i oktober 2001. I boken framgår bl a att IFK Umeås idrottsutövare totalt erövrat 124 SM för seniorer i sju idrotter: skidor, friidrott, badminton, bowling, boxning, tyngdlyftning och fälttävlan. Överlägset flest SM har skidor med 68 mästerskap följt av friidrott med 27 mästerskap samt boxning och tyngdlyftning med 10 mästerskap var. Under samma period har det blivit 1507 Senior-DM i 17 idrotter. Friidrott med alla sina grenar har överlägset flest DM med 826 följt av tyngdlyftning med 235 DM, skidor 148 DM och badminton 117 DM.

Lågt pris

Jubileumsboken är tryckt i 1000 exemplar och kostar endast 100 kr för att intressera många. Det låga priset har möjliggjorts av att sponsorerna Folksam och Förenings-sparbanken bekostat stora delar av tryckningen, att de medverkande arbetat helt ideellt samt att privatpersoner, Västerbottens-Kuriren och Västerbottens Folkblad bidragit med foton. Om ni vill beställa detta praktverk, se annons i Visuellt eller kontakta Ivar Söderlind.

På kommande sidor följer ett "smakprov" ur Jubileumsskriften nämligen om hastighetsåkning på skridsko som IFK Umeå hade på programmet från starten 1901 fram till 1920-talet.

**Lars Widding, senare känd författare, var IFK Umeå bäste junior i friidrott 1943 då han sprang 100m på 11.2 och hoppade 6.79 i längd.
(Fotoägare: IFK Umeå)**

Hastighetsåkning på skridsko i IFK Umeå 1901-1920

av Ivar Söderlind

Skridskoåkning var en av de sex idrotter IFK Umeå hade på programmet vid starten 1901. Tävlingar i hastighetsåkning på skridsko började arrangeras i Sverige på 1880-talet. Under flera årtionden framåt hörde skridskotävlingar i Stockholm och en del andra städer till de största idrottsevenemangen. I Umeå fanns det redan på 1890-talet en isbana på Umeälven nedanför Stora Hotellet och skridskoåkning var tidigt en känd företeelse i staden även om det inte arrangerades några större tävlingar. Det var Umeå Skridskoklubb som hade ansvaret för banan när den klubben bildades 1901. IFK Umeå, Umeå IF, IF Skade och andra föreningar fick disponera banan som hade "fritt lyse".

Nordiska Spelen i Umeå 1902

Skidfrämjandets internationella tävlingar på skidor och backlöpning i Umeå 1902, "Nordiska Spelen", inleddes den 28 februari med travtävlingar på älven. På kvällen öppnades skridskobanan nedanför Stora Hotellet som var upplyst av marshaller och kulörta lyktor och med levande musik som festlig inramning. Kvällen därpå var där "en stor illuminationsfest med bländande fyrverkeri och tjugande musik". Det finns inga uppgifter om att det också skulle ha arrangerats skridskotävlingar vid detta tillfälle.

Stora skridskotävlingari Umeå 1904

Den 24-25 mars 1904 anordnades de första större skridskotävlingarna i länet av IFK Umeå. I Umeåkamraternas festskrift 1921 framgår att föreningen gjorde en storartad succé i det strålande marsvädret med massor av folk som lockats ut för att åse de verkligt goda prestationerna i tävlingen. Vi citerar Ernst Blomberg ur IFK Umeås minnesskrift 1941: "Utan ringaste lejd arbetskraft upptogs på älven nedanför Stora Hotellet i mars månad en länglöpningsbana 400 x 6 meter samt innanför denna en konståkningsbana. Tribun upptimrades. Vatten drogs upp med s k pråmpumpar. Härlig is. Strålande sol. 1000-hövdad publik. Fullständig succé och 400 kronor netto.... På aftenen stor aftonunderhållning med prisutdelning och dans. Oj, vad det var roligt!"

Syskonen Sandström från Öhn

Tävlingen 1904 omfattade 500m, 1500m och 5000m samt konståkning. H Högstadius vann 500m på 63 sek, Einar Brodin 1500m på 3.32 och på 5000m segrade Albin Sandström, IFK Umeå med tiden 12.12 och 2/5 sek. Den senare var en av de i idrottskretsar kända syskonen Sandström från Öhn, alla tävlande för IFK Umeå. Tillsammans med sina syskon Albert, Alfred och Nanny hade han stora framgångar framför allt på skidor. Av syskonen hade Nanny de främsta meriterna och blev vid Nordiska Spelen i Örnsköldsvik 1916 inofficiell svensk mästarinna på 10 km!

Albert blev 1910 länets förste distriktsmästare på skidor 30 km. Bröderna var särskilt framstående när det gäller budkavlelöpning. De fick stora framgångar som skidfabrikörer sedan de flyttat till Stockholm på 1910-talet. Bröderna Sandströms skidor var under många år ett begrepp.

Skridskotävlingar 1905 och 1906

Efter denna utvikning tillbaks till 1905 då IFK Umeås planerade skridskotävlingar på älven under servintern måste ställas in på grund av "rådande väderleksförhållanden". I Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1910 framgår att arrangören IFK Umeå åsamkades en kännbar förlust. Den 11 februari 1906 anordnades det årets skridskotävlingar och liksom två år tidigare segrade Albin Sandström och Einar Brodin på 500m resp 1500m.

Nationella skridskotävlingar i Umeå 1911

På grund av vädrets makter och tråkiga ekonomiska erfarenheter av skridskobanors iordningsställande och underhåll var issporten sedan borta från tävlingsprogrammet fram till 1911. Då avgjordes de stora nationella tävlingarna på skidor i Umeå. IFK Umeå åtog sig att även att anordna nationella tävlingar på skridsko som också gällde som distriktsmästerskap för länet. I Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1911 finns det ett långt referat från tävlingarna. Två isbanor var iordningsställda, en på älven mitt för Stora Hotellet och en på planen norr om kyrkan (framför nuvarande Mimerskolan). Med hjälp från de bägge Umeåregementena lyckades man trots ogynnsamt väder "sätta de bägge banorna i ganska godt skick". Banan på älven var en vanligt hastighetsbana med tvänne kurvor om 25 meters radie och 5 meters bredd medan landbanan var en rundbana med 50 meters diameter. Lördagen den 25 februari inleddes tävlingarna med distanserna 500m och 6000m för seniorer och juniorer. "Gossar under 14 år" åkte 400m.

På söndagen var det konståkning och på måndagen hastighetsåkning 1500 och 10000m för seniorer. Ynglingar 14-17 år och ynglingar under 14 år åkte 1500m. I det dåliga vädret var "publiken nära nog ingen."

Banan hade en hel del ojämnheter och sprickor och tävlingarna avgjordes i skarp kyla och blåst. Bland de anmälda fanns toppåkare från Stockholm, Västerås och Gävle. Genom att bjuda in skickliga skridskoåkare från södra Sverige ville man från IFK Umeås sida "göra ett försök till uppräckning af den i våra bygder tämligen försummade skridskoidrotten." Från länet deltog Johannes Leufvenius, IFK Umeå och G Öhlund från Skellefteå som båda var chanslösa mot "sörlänningarna". "En sådan flott och kraftig åkning hade säkerligen aldrig presterats i Umeå", hette det i Idrottsförbundets Årsbok.

Bäste västerbottning och distriktsmästare blev nu Johannes Leufvenius på såväl 500m, 1500m som 10000m, IFK Umeås enda DM-tecken i hastighetsåkning på skridsko genom tiderna. Johannes var under kommande år obeseegrad inom distriktet. Inte förrän 1953 arrangerades DM i hastighetsåkning nästa gång med Gimonäs CK som den ledande klubben. Då hade IFK Umeå för länge sedan lagt ned denna sport.

Blygsam verksamhet på 1910-talet

Under 1910-talet hade IFK Umeå sina skridskobanor omväxlande nere på Umeälven och på planen framför kyrkan. Efter 1920 började IFK med skridskobanan på Nytorget (där Länsstyrelsen numera ligger) som senare blev kommunal och övertogs av staden. "Mera välskött bana än denna kan knappast tänkas", hette det i IFK Umeås Minnesskrift 1941.

Under dessa år avtog intresset och det arrangerades inga större tävlingar i hastighetsåkning på skridsko i Umeå, endast ett par mindre tävlingar. Redan under 1920-talet försvann sporten definitivt från IFK Umeås program. I stället tog konståkning och bandy över på Umeås skridskobanor på Umeälven, på Gammliavallen och nere på banan vid Sjukhuslunden.

Fakta

Hastighetsåkning på skridsko fanns med på programmet då IFK Umeå bildades 1901. Tre DM-tecken till IFK Umeå 1912 på 500m, 1500m och 10000m genom Johannes Leufvenius. Sporten försvann från IFK Umeås program på 1920-talet.

Funktionärer och deltagare vid skridskotävlingar 1904 på Umeälven nedanför Stora Hotellet. Fr v Alfred Sandström, Gottlieb Edvall (ordf 1901-02), Hugo Bergman (ordf 1905), Karl Svanberg, V Lindkvist, Ernst Blomberg (ordf 1910), V Bjurström, Bengt Grahn, Einar Brodin, Anders Jonsson, Albin Öhngren (ordf 1906) och Axel Bäckman. (Fotoägare: IFK Umeå)

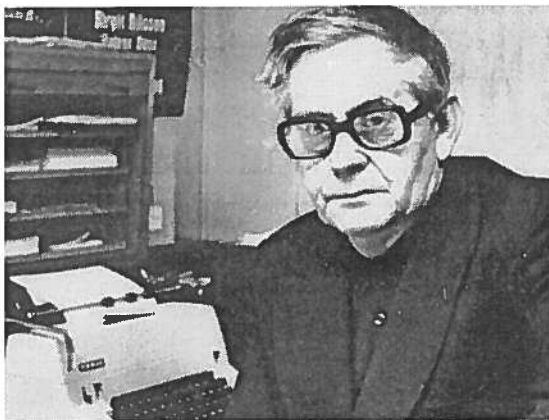
Svar på frågesport

Vem är det? Smeknamn 2001:1

Här följer på sedvanligt vis svar och pristagare på Åke Forsbergs frågesport från förra numret av Visuellt. Sven-Erik Fahlman, Umeå och nye medlemmen Sigurd Svensk, Holmsund har denna gång skickat in svar. Fler av alla som besvarar frågorna hemma i sin "kammare" borde skicka in svaren till Ivar då smeknamnen återkommer i nästa Visuellt. Sigurd imponerade med 19 rätt av 20 möjliga. Sven-Erik hade denna gång 17 rätt, också mycket imponerande med tanke på många minst sagt "kluriga" smeknamn. Båda missade 51) "Boddala" och Sven-Erik också de svar vi tänkt oss på 54) "Uncas" och 55) "Hea". Priser i form av idrottshistoriska böcker från Idrottsantikariatet i Stockholm kommer. Här följer de rätta svaren med Åke Forsbergs initierade kommentarer:

41) Gucken, Gustaf Adolf Dahlin, sportjournalist på Västerbottens Folkblad i Skellefteå, och AIK-fotbollens allt i allo på 1950- och 1960-talen.

42) Lia, Alvar Jonsson, och han behöver knappast någon presentation trots att han varit död i många år. Skidledare i IFK Umeå under Assarepoken och sportjournalist i både Västerbottens Folkblad och Västerbottens Kuriren. Alltid på de stora skidmästerskapen och stridbar både som ledare och skribent.

Alvar "Lia" Johnson,
legendarisk
skidledare och
sportjournalist
(Fotoägare: IFK
Umeå)

43) Rufus, Axel Holmlund, sportjournalist på Norra Västerbotten, senare notischef och korrekturläsare. Omtyckt som speaker vid idrottsevenemang i Skellefteå på 1940- och 50-talen, bl a simning, tyngdlyftning och vid luciaevenemang.

44) Gruvan, Rolf Rundström, spelare och ledare i Moröns fotboll.

45) Dallas, Lars Dahlgren, hockeyspelare i IFK Umeå och Björklöven.

Friidrottsledaren Stig Marklund, Skellefteå AIK, hade samma smeknamn. Hade i sin ungdom kulbjässen Dallas Long som idol. När Lennart Hedmark m fl fick se Stig stöta kula döptes han till Dallas kort.

46) Hansa, Hans-Gunnar Skarin, allsvensk ishockeyback i Skellefteå AIK, vinnare av TV-pucken.

- 47) Ulven, Börje Ulvbäck, från Malå, allsvensk i Skellefteå AIK. Den lille teknikern hamnade sedan i klubbar söderut, bl a Karlskrona.
- 48) Kotten, heter Tommy Granstedt, lättviktig forward med allsvenska ishockeymeriter i Skellefteå AIK. Även bra i fotboll.
- 49) Janscha, Jan-Erik Brännström, kom från Medle till Skellefteå AIK i mitten av 1950-talet, bra i fotboll, bäst i ishockey där han blev ytterforward i Granbergskedjan. Fick känna på landslaget någon match. Spelade i Piteå en tid, sedan till Umeå, där han blev framgångsrik ledare i IFK Umeå och Björklöven.
- 50) Laddala, Lars-Gunnar Renberg, kom fram som fotbollsunderbarn i Skellefteå AIK på 1960-talet, värvades till Djurgården, men nådde inga allsvenska höjder. Kallades också "Sladden" eftersom han inte var världens raskaste.
- 51) Boddala, så kallades ibland Bo Fuhrman, sportchef i Norra Västerbotten sedan 1980-talet. Legendarisk med sina snärtiga texter. Spelade fotboll (centertank) i Sunnanå, Munksund och AIK. Bo Fuhrman och L G Renberg var kompisar. Laddalas namn slog igenom, men inte Boddalas. Se även 35) Fuhr i förra numret av Visuellt.
- 52) Tjalle, hette Kjell Lång, mycket pålitlig ishockeyback med allsvenska meriter i Clemensnäs.
- 53) Bullen, Håkan Lindgren, stor ishockeyback i SIF och AIK, sedan till Solna-AIK och Vesta vill jag minnas. Samma smeknamn hade Roger Häggglund, frejdig SM-vinnare i Björklöven, som sedan omkom i en bilolycka.
- 54) Uncas, Alvar Grenvall, fotbollsspelare i Skellefteå AIK på 1970-talet.
- 55) Hea. Kors i taket, här kommer tävlingens första kvinna, Helena Lundmark, stabil försvarare i Sunnanå och landslaget.
- 56) Bulten, Ingmar Lestander, ishockeyspelare, fick rycka in i "Myggkedjan" i Skellefteå AIK när det blev vakans där på 1960-talet. Sedan omtyckt tränare och lagledare i SAIK och andra klubbar.
- 57) Poppen, Börje Burlin, flink ytterforward i Clemensnäs ishockeylag, sedan i Södertälje.
- 58) Virus, Hans Lindberg, en av de stora i svensk ishockey som spelare i Brynäs och landslaget. Sedan tränare för landslaget och bl a Björklöven.
- 59) Bittan, Birger Kågström, en av de bästa ishockeybackarna från Rönnskär, sedan i Teg.
- 60) Rulle, heter Karl-Erik Andersson, förde Skellefteå AIK till ishockeyallsvenskan på 1950-talet.

Idrottsfotot - pristävling

Läsartävlingen handlar denna gång om "Idrottsfotot". Nedanstående unika foto från idrottens barndom i länet har vi fått låna av Tommie Strömsöe, Umeå, tack för det!

Läsarnas uppgift är att namnge så många idrottsmän som möjligt och även vilken förening de representerar. Ett poäng ges för varje rätt namn och tre poäng för rätt förening. "Domare" är Ivar Söderlind. Skicka in svaren till Ivar senast den 1 september via post eller mail (se adress på sidan 2). Vi delar som vanligt ut böcker till de som har flest rätt ur Ivars arkiv med idrottslitteratur från Idrottsantikariatet i Stockholm. Ange gärna önskemål om bok eller författare.

I nästa Visuellt återkommer "Fotrex" Forsberg uppskattade frågesport med smeknamn på västerbottniska idrottsmän genom åren.

av Ivar Söderlind

Huvudkälla till denna övergripande historik om Umeå Idrottsklubb är föreningens innehållsrika Jubileumsskrift 1917-1996, utgiven 1997 och sammanställd av Paul Jonsson, brottare och brottningsledare m.m. i UIK i många år. Bland övriga källor bör nämnas Västerbottens Idrottsförbunds årsberättelser genom åren, Västerbottens Idrottsförbunds Minnesskrift 1948, Västerbottens Friidrottsförbunds Minnesskrift 1982, Västerbottens-Kuriren, Västerbottens Folkblad och klubbens egen hemsida. Många uppgifter kom även fram vid Västerbottens Idrottshistoriska Sälls kapps Idrottscafé i UIK:s klubbhus den 13 februari 2001. Vid caféträffen var det UIK:s ordförande Bengt Lundberg och föreningskonsulenten Stig Pettersson som höll i trådarna. Av dem har jag fått värdefull information om föreningens historia. De foton som presenteras har vi fått låna på UIK:s kansli. Tack för all hjälp!

Umeå Idrottsklubb bildades första gången 1909 av medlemmar i IFK Umeå och lades ned 1910. Umeå IK:s officiella födelsedatum är 1917 och är allt sedan dess en av Umeås stora föreningar och numera även landets dominerande förening när det gäller damfotboll.

Umeå IK var friidrottssektion i IFK Umeå 1909

På senhösten 1909 bildades Umeå Idrottsklubb av medlemmar inom IFK Umeå (bildad 1901) med avsikt att vara en fristående klubb. UIK kom dock att fungera som IFK Umeås verkställande utskott (sektion) för allmän idrott (friidrott) under ett par år. Enligt Västerbottens Idrottsförbunds Årsberättelse 1910 skötte föreningen denna uppgift "på ett förtjänsfullt sätt."

Umeå IK bildades 1917 av ett gäng Tegsgrabbar

Det var den 20 juli 1917 som Umeå IK officiellt bildades av ett gäng Tegsgrabbar. Initiativet togs av 17-åriga Helge "Pippi" Boström som var driftig ordförande under de första tre åren. Bakgrunden var att man året innan bildat Tegs Idrottsklubb. När man sommaren 1917 skulle ordna en danstillställning på Solliden (vid Hamrinsberget intill nuvarande Universitet) för att förbättra ekonomin fick man inte danstillstånd av Umeå Stad då föreningen inte var belägen inom stadsgränsen. Vid ett möte på Nykterhetskaféet beslöt man då att ändra namnet till Umeå Idrottsklubb. En stor del av Tegs Idrottsklubbs gamla medlemmar följde med till den nya adressen i Trångsund på andra sidan älven (vid nuvarande Thulehuset). Som valspråk togs "sic i tur ad astra" - så går man mot stjärnorna. Första styrelsen fick följande utseende: Helge "Pippi" Boström ordförande, Nils Nilsson vice ordförande, Axel Emanuelsson sekreterare (död 1920, bara 20 år gammal), Helge Sandberg skattmästare, Ivan Jonsson vice sekreterare och Gunnar Lundqvist vice skattmästare. Den som såg till att det mesta fungerade under första tiden var Helge Sandberg, skattmästare de tre första åren.

Många idrotter på programmet redan i början

År 1919 gick föreningen in i Riksidrottsförbundet. Allmän idrott (friidrott), skidor och fotboll kombinerat med bandy vintertid var de dominerande grenarna under de första åren. Den 12 mars 1920 bildades Umeå IK:s skolförening, en underavdelning inom klubben för att rekrytera ytterligare ungdomar. Några år in på 1920-talet tillkom cykel, simning, gymnastik och boxning. År 1928 hade UIK, som första förening i länet, planer på att ta upp ishockey, men de förverkligades aldrig. Under 1930-talet introducerades brottning och handboll och år 1940 konståkning. Den under senare år så framgångrika bowlingsektionen kom till 1958 då Sporthallen i Umeå med sina bowlingbanor stod klar. Den senaste idrotten är innebandy som kom med på programmet våren 2000. I dag har klubben sex sektioner; bowling, brottning, fotboll, handboll, innebandy och konståkning.

Ekonomi har ständigt stått i fokus

Under de första tjugio åren var det ständiga problem att klara ekonomin. Detta ledde bl a till att årsmötet 1929 beslutade om en extra uttaxering på 50 öre per medlem. På 1930-talet förbättrades ekonomin bl a genom att föreningen anordnade den stora festen under midsommarhelgen på Barnens Dagsplatsen. Under denna tid tränade man bl a i K 4:s gymnastikhus och hyran var endast 50 öre i timmen.

Danser ordnades under kommande år på Stora Hotellets festvåning och bra inkomster i början av 1950-talet gav brottarnas fettisdagsdanser på Folkets Hus. En radikal förbättring av ekonomin medförde danserna på Baggbölelogen som brottarna tog initiativet till 1958 och som UIK fortfarande anordnar. På 1950-talet kom även en annan inkomstbringande verksamhet igång genom att "Idrottsalliansen" bildades. Denna sammanslutning mellan IFK Umeå, Sandåkerns SK, Gimonäs CK och Umeå IK har tillfört många sköna slantar genom åren. Huvudansvarig för Idrottsalliansen, Baggbölelogen, fördelningen av pengar till de olika sektionerna m m är arbetsmyran Arne Lundgren, kassör i huvudstyrelsen sedan 1971. Sedan början av 1990-talet är TV4:s Bingolotto en stor inkomstkälla. En bra inkomstförstärkning ger även bingoverksamheten på Dragonen, Julmarknaden och parkeringarna vid Noliahallen i samband med mässor och andra publikarrangemang. Ständigt uppvaktande av sponsorer är numera ett självklart inslag för att få ekonomin att gå runt. Klubbens omsättning ökar för varje år och år 2001 uppe i 8 miljoner kronor.

Stamlokus och klubblokaler

På Skooghs café, beläget på Skolgatan vid Rådhusplanaden, hade föreningen sitt klubbрум fram till 1924. Ägare var mångkamparen "Adde" Skooghs föräldrar. Mötesaktiviteten var mycket hög. I Årsberättelsen för 1919 kan man läsa att det under året hållits 21 styrelsemöten! Årsmötesförhandlingar på 1920-talet hade man bl a på Café Mignon (senare Café Mimer), Pensionat Gorthem och Centralhotellets café. Wallers konditori (i korsningen Rådhusplanaden-Skolgatan) var en populär samlingsplats under 1930- och 1940-talet. Där hade Rickard Waller, konditor och ledare i IFK Umeå, upplåtit ett prisskåp för UIK:s idrottspriser. En kaffehalva och en bulle kostade

15 öre. Här satt yngre och äldre klubbmedlemmar och diskuterade högljutt dagens idrottshändelser, kläckte idéer och smidde planer. På 1950- och 1960-talet var Sandbergs Konditori och Nya Konditoriet säkra träffpunkter.

Även Nykterhetskaféet (Nyktran) i hörnet på Skolgatan och Sveavägen var under lång tid stamfik där det allra viktigaste beslutet togs i december 1957 då fotbollen räddades från nedläggning.

Gammliaullen kom 1925

En milstolpe för UIK och andra Umeåklubbar var tillkomsten av Gammliaullen 1925. Äntligen fick Umeå en tidsenlig arena. Tidigare hade idrottsmännen varit hänvisade till I 20:s Idrottsplats (byggd 1909) eller skolplanen belägen mellan kyrkan och läroverket (nuvarande Mimerskolan). Vid fotbollsmatcherna på skolplanen i början av 1920-talet mot bl a IFK Umeå, Hörnefors IF och Norrbyskärs IF omhögades planen med en ca 2 m bred säckväv för att undvika gratistittare. Det var jobbigt för fotbollsspelarna att först sätta upp säckväven, krita planen och sedan spela matchen. I Årsberättelsen 1919 framgår att fotbolls- och friidrottsintresset var högt. Under sommaren samlades man två gånger i veckan på I 20:s plan där alla träningar i såväl friidrott som fotboll ägde rum.

Vid Gammliaullens invigning i juni 1925 ringlade sig ett mäktigt tåg av idrottsutövare nedför Gammliaullen föregångna av flygande fanor och klingande spel. UIK:aren Hjalmar Lindberg var den förste som under den talrika publikens jubel bröt målsnöret. Han segrade i terräng 10 000m som hade målgången inne på "Vallen".

Sporthallen stod klar 1958

Från och med hösten 1958 fick handboll, brottning och "nya" idrotten bowling ändamålsenliga lokaler för träning och tävling i nybyggda Sporthallen. Den 28 september 1958 spelades invigningsmatchen i handboll mellan svenska landslaget (världsmästare detta år) och en Norrlandskombination. Landslaget vann med 24-8. I Sporthallen fick UIK med början 1959 sitt klubbrum där klubben hade en centralpunkt för sina sammankomster. Tidigare hade UIK haft sin klubbstuga, "Röda Stugan" vid Gammliaullen som såldes till IFK Umeå 1955. Stugan var ganska kall på vintern och saknade vatten och avlopp. Idrottsverksamheten växte nu alltmer och 1974 anställdes klubbens första kanslist. Det var Carl-Axel "Calle" Dahlgren, eldsjäl inom bowlingen. Han efterträddes 1991 av Stig "Stickan" Pettersson som sedan dess på ett förträffligt sätt haft huvudansvaret för UIK:s kansliservice. År 1976 fick UIK hyra större lokaler i Sporthallen. Då de sades upp av kommunen 1984 sökte man med ljus och lykta efter nya lämpliga lokaler. Valet föll på "Gula Villan" belägen på Idrottsallén, en "frispark" från Gammliaullen. Invigningen ägde rum i mars 1985. Drömmen om ett eget klubbhus hade nu gått i uppfyllelse. Förutom som kansli-lokaler fungerar huset som en mötesplats och fyller en viktig social funktion för föreningens medlemmar!

Umeå Idrottsklubbs Kamratförening

Sedan 1940 har UIK en kamratförening med många före detta aktiva och ledare vars hjärtan klappar för klubben. Huvudinriktningen är att på alla sätt stödja UIK:s ungdomsverksamhet. Under gemytliga former samlas man två gånger per år med god mat, bingospel och påminner varandra om alla intressanta och dråpliga händelser som ägt rum under klubbens långa historia. Ordförande i kamratföreningen sedan 1985 är Arne Yttergren, länets förste "Store Grabb" i handboll.

I det följande redovisas i kronologisk ordning efter "födelseår" verksamheten i var och en av de idrotter som Umeå IK haft på programmet.

FRIIDROTT

Under de första åren handlade det mesta i UIK om allmän idrott (friidrott) och fotboll. Klubbmästerskap och andra tävlingar anordnades på I 20:s idrottsplan och "resultaten har varit jämförelsevis goda" kan man läsa i årsberättelsen från 1919. Det första DM-tecknet kom 1920 på 4x100m. Året därpå vann Alvar Boström stavhopp på 2.87 och spjut med 80.00 m (sammanlagt vänster och höger hand förstås). Under de kommande åren hade klubben stora framgångar i friidrott främst genom mångkamparen Adolf "Adde" Skoogh och medeldistanslöparen Ivar Karlsson. Mångsysslaren "Adde" vann åren 1922-1928 18 DM i friidrott (fem- och tiokamp, kula, vikt, häcklöpning och höjd) och dessutom två DM i bandy och ett fotboll. År 1925 blev han SM-femman i tiokamp. Ivar Karlsson tog under samma tid hem 18 DM-tecken i friidrott, de flesta på 800 och 1500m. Dessutom vann han toppåret 1925 DM i orientering, DM i bandy och DM i budkavlelöpning. UIK-aren Folke Sylvén blev 1925 den förste skolungdomsmästaren i friidrott från länet med 62.95 i diskus (sammanlagt vänster och höger hand). Han blev även distriktsmästare i grenen 1923 och 1924. I friidrott är 1926 klubbens mest framgångsrika år genom tiderna med 19 DM (varav tre i stafett). Bland andra framgångsrika UIK:are under dessa år märks Erik Dunér (åtta DM 1929-1933 i häck och stående hopp), Josua Westin (sju DM 1930-1936 på 800m-10000m), Sverker Åström (sju DM 1925-1929 i höjd, stav och tresteg), Sverker Marell (fem DM 1925-1926 i stående hopp), Edvin Karlsson (fyra DM 1932-1936 på 1500m-5000m) och Nils Sterner (tre DM 1928-1932 på 800 och 1500m).

"Umeå Runt"

Den första stadslöpningen i Umeå arrangerades 1921 på initiativ av Umeå IK. Tävlingen "döptes" till "Umeå Runt", en klassiker som det var en ära att vinna. Vid dessa idrottsfester var gatorna packade med folk och lika trångt var det innanför säckväven på skolplan där målet var beläget på 1920-talet. Initiativtagaren UIK vann de tre första åren 1921-1923 och hemförde idrottsledaren och skeppsklareraren Berndt Lundstedts vandringspris för alltid. År 1922 hade UIK en stenhård match mot "ärkerivalen" IFK Umeå och fick samma sluttid. Efter en heroisk insats lyckades UIK:s slutman Sigfrid Pettersson passera IFK:s slutman just på mållinjen. År 1924 var rollerna ombytta då kampen mellan UIK:s "Pelman" Pettersson och IFK:s Ville Lindgren avgjordes på de sista metrarna med den senare först i mål. Initiativtagaren UIK segrade

totalt nio gånger, även 1926, 1929, 1932, 1933 och sista gången 1959, en efterlängtnad triumf. På sista sträckans 500 m hann då Gunnar Lövgren upp och passerade Skellefteå AIK:s slutman Karl-Henrik Eriksson just innan mållinjen. UIK:s lag i övrigt: S G Johansson, O A Levander, F Ågren, G Dahlgren och Börje Jonsson.

Fräidrottsframgångar under 1940- och 1950-talet

Från mitten av 1930-talet till 1940-talets slut var det "lågkonjunktur" för UIK:s fräidrott men sedan kom framgångarna på rad. Det började med Staffan Renhorn från Jörn som 1946 blev Norrlandsmästare för UIK på 5000m med 15.12.8. Två år tidigare hade han för Skellefteå IF blivit länets förste JSM-vinnare då han överraskande vann 1500m med den sensationellt goda tiden 3.54.4.

UIK:aren Folke Back (senare Hübnette) vann 1946 och 1947 DM i tiokamp och 1947-1949 DM i femkamp. Toppåret 1948 blev Erland Fleming och Bo Åström svenska juniormästare på 800m (1.59.0) respektive spjut (58.58). Erland tog även hem DM på sträckan 1949 och 1951 medan Bo vann DM i spjut 1947 med goda 61.31 och DM i tiokamp 1950. Bland toppnamnen under denna tid år bör även Åke Rönnbäck nämnas med två DM i höjd (1.75) och ett DM i tresteg (13.47) åren 1947-1949.

På 1950-talet var UIK starka i fräidrott. Nils-Olof Forsgren började sin framgångsrika fräidrottskarriär i UIK. Under UIK-tiden 1951-1955 vann han totalt fem DM, två i längd och tre i tresteg. Åren 1954 och 1955 blev han Norrlandsmästare i tresteg. Personrekordet 6.98 i längd noterade han 1956. Under de kommande åren, då han tävlade för Lycksele IF, förbättrade han sig ytterligare ett snäpp i tresteg och distriktsrekordet 14.67 stod sig i elva år. Duktig i tresteg var även Sten Keding som vann DM 1957 (13.90). Ett stort namn under 1950-talet var vidare Gunnar Lövgren som åren 1954-1957 tog hem sex DM-tecken, tre på 400m häck och ett vardera på 800m, i femkamp och tiokamp. Alf Westman, Västerbottens fräidrottsutövare framför alla andra under 1940-talet med totalt 31 DM, fem SM-medaljer och fyra landskamper, avslutade sin fräidrottskarriär i Umeå IK 1953 (tävlade tidigare för I20 IF och IFK Umeå). Han blev då för 14:e gången Norrlandsmästare. 32 år gammal slog han sina betydligt yngre medtävlare och noterade goda 15.9. UIK:s allra sista DM-tecken togs i femkamp 1959 av Rolf Rönqvist, sedan ordförande i klubben 1969-70.

Fräidrotten lades ned 1960

Hösten 1959 kom den gamla frågan om bildandet av en specialklubb för fräidrott i Umeå och ett samgående mellan UIK och IFK åter på tal. Tidigare hade föreningarnas huvudstyrelser bestämt satt sig emot detta. Grundproblemet var den akuta bristen på fräidrottsledare - utan ledare kunde inte Umeå få ett slagkraftigt fräidrottslag. De aktiva fräidrottarna från de båda klubbarna som tränade på Gammliavallen tog nu saken i egna händer. Efter ett antal träffar var saken klar. UIK:s fräidrottstall med tränaren Rolf Rönqvist i täten gick inför säsongen 1960 över till konkurrentklubben, allt i syfte att

få en bättre friidrottsverksamhet i Umeå. Alla var inte positiva och det blev stora rubriker i tidningarna. De båda föreningarnas styrelser ställdes inför fullbordat faktum och många inbitna klubbmedlemmar tyckte att det hela kunde skötts på ett snyggare sätt.

Knut Grenholm den store friidrottsledaren

UIK:s friidrottsledare framför alla andra under många år var Knut "Knutte" Grenholm. Han blev klubbmedlem redan 1927 och var från början av 1930-talet tills friidrotten lades ned 1960 den sammanhållande länken och pådrivaren. Knut var också med om att starta bowlingen 1958 och ingick i sektionsstyrelsen. Som aktiv bowlare ingick han i UIK:s lag som blev distriktsmästare i fyrmanna 1960.

HERRFOTBOLL

Fotboll bedrevs redan från starten 1917 under ledning av mångsysslaren och "friidrottsstjärnan" "Adde" Skoogh, även ansedd som länets bästa fotbollsback. En fotbollssektion bildades 1923. Samma år kom det första DM-tecknet då man i finalen besegrade Hörnefors IF med 4-3 efter förlängning. Andra och senaste DM-segern (på herrsidan) kom 1932 genom finalseger över Kallholmen med 3-0. 1930-talets början var en glansperiod för UIK:s fotboll då stommen till länslaget hämtades från klubben. Några av de namnkunnigaste spelarna var Ragnar "Castor" Larsson, Sven Sterner, Paul Westin och David Dahlgren. De två förstnämnda blev senare under många år centralgestalter inom föreningens handboll respektive konstakning.

Annons 1953

Det starkaste laget genom tiderna 1948

Under de kommande åren fram till slutet av 1940-talet hade UIK inga större framgångar i seriespelet. År 1948 var det ytterst nära att klubben gått upp i division 2. Kvalet mot Lycksele förlorades dock knappt. Laget detta år anses vara ett av de starkaste genom alla år med spelare som Curt Ericsson, Håkan "Garvis" Sundqvist, "Kisse" Forsell, Gunnar Löfgren, Ola Holmström, Sven Sandström och Curt Granberg.

Umeå IK:s segerrika fotbollslag 1948.

Stående fr v H Fesse (v lagledare), B Karlsson, K E Jansson, G Forsell, C Ericsson, C Granberg, E Blomqvist, K Wallin (lagledare). Mellanraden fr v R Wigreus, G Löfgren, H Sundqvist, E Norlin. Knästående fr v L Oldman, J Forsell, S O Holmström, S Undin och S Sandström. (Fotoägare: Umeå IK)

Åkte hiss i seriesystemet

Under 1950-talet åkte UIK hiss ner i seriesystemet till division 6 och många äldre spelare slutade eller lämnade det sjunkande skeppet. Det dystra fotbollslaget togs upp på ett styrelsemöte på Nykterhetscafét i december 1957. Det dåliga träningsintresset, svårigheter att få ihop fullt lag, ingen tränare och få ledare talade för en nedläggning. Ledaren Kurt Wallin talade nu varmt för fotbollens fortlevnad och lovade föra den sjunkande fotbollsskutan i hamn.

Långsiktig satsning 1958

År 1958 inledde han en långsiktig satsning med länslagsspelaren Henning "Bulla" Sandberg som spelande tränare och 18 nya spelare i truppen. Året därpå vann klubben division 6 och 1960 division 5, hela åtta poäng före Vindeln. Den danske landslagsmannen Ove Hansen (kom närmast in från Lycksele IF) var spelande tränare i klubben från och med 1960 och ett par år framåt. Han hade tillsammans med återbördade fotbollsledaren "Solo" Lindholm stor del i framgångarna. En milstolpe i UIK:s fotbollshistoria var att 1961 som nykomling i div 4 vinna serien utan att notera någon förlust. Sejouren 1962 i division 3 blev dock bara ettårig. Fram till och med 1974 spelade UIK sedan i division 4 oftast med placeringar mellan tre och fem.

Lilla DM hemfördes 1970 efter finalvinst på bortaplan över Jörns IF med 2-0. Tränare under denna tid var Allan Andersson, Kjell Westerlund och Kjell "Pyret" Gidlund. Toppåret var 1973 med en andraplats i serien efter Sandviks IK.

I början av 1970-talet inleddes en storsatsning på lovande juniorer under ledning av Mats Abrahamsson och Curt Lundgren. Juniorlaget vann överlägset sin serie 1971 och de lovande talanger som kom fram slussades förstärkt in i A-laget där Curt Lundgren var tränare och lagledare. Medelåldern var den lägsta i div IV. År 1974 slutade UIK på sista plats i div 4 och det blev nedflyttning till div 5. Men 1977 var ungdomliga UIK åter tillbaka i div 4 och vann som nykomling serien och återfanns i div 3 1979. Det blev dock än en gång respass direkt. UIK spelade sedan åtta år i rad i fyran.

Bra ledarteam på 1980-talet

Under 1980-talet hade UIK:s fotboll ett bra ledarteam med Lennart "Lelle" Wrenman, Jörgen Carlsson, tränaren Christer Olofsson och sektionsordföranden Anders Östlund i spetsen. Inför 1987 års säsong lämnade Jörgen, Christer och Anders sina uppdrag. I stället blev "Lelle" ordförande, kassör och tränare för A-laget med Hans Isberg som lagledare. Trots "åderlåtningen" lyckades UIK mirakulöst vinna serien och flyttades upp till div 3 där man mot alla odds lyckades hålla sig kvar. Där kan man tala om verklig UIK-anda!

Tunga spelarförluster

Innan 1989 års säsong gjorde UIK flera tunga spelarförluster, bl a Jörgen "Pyret" Lundgren till Malmö FF. Det ungdomliga laget hamnade näst sist och flyttades ned till fyran. Det blev en sjunde plats i IV:an både 1990 och 1991. I maj 1992 tecknades ett samarbetsavtal med Mariehems SK och detta, tillsammans med att spelartruppen tunnades ut och nedflyttning till div V, kom att innebära herrfotbollens sorti från klubbens verksamhet. All satsning kom nu i stället att göras på damfotbollen och ungdomsverksamheten. Klubben bedriver idag en mycket livlig ungdomsverksamhet för både pojkar och flickor. Epitetet "ungdomens klubb" gäller i högsta grad även på fotbollssidan.

**Fotbollsträning 1999
i Östra Gymnasiet
med ålders-gruppen
89-92. Ledare är
Hans Fors, Gunnar
Sundell och Eva
Björklund. (Foto:
Stig Pettersson)**

DAMFOTBOLL

Damfotbollen togs upp på UIK:s program så sent som 1984 med unga lovande spelare ur egna led och med Jörgen Arnqvist och Jörgen Carlsson som tränare. 1985 debuterade man i seriesammanhang med en tredjeplats i div IV. Året därpå blev det serieseger och 1987 en fin tredjeplats i trean. År 1988 kom den efterlängttade segern i div III och avancemang till div II efter kvalsegrar över ASSI med 2-1 på hemmaplan och 3-1 borta. Första året i tvåan kom man åtta och 1990 näst sist och det blev degradering. Efter serieseger i trean 1991 och direkt i tvåan 1992 (kvalsegrar över Härnösands SK) var man 1993 för första gången i uppe i div I. Första året hamnade laget åtta och 1994 trea sedan man länge kämpat med de bästa lagen. Men nu var UIK ett etablerat topplag och 1995 blev det serieseger i ettan efter 8-0 i sista matchen mot Huga IK.

Allsvenskt spel

Allsvenskan var nu verklighet och ett stort mål uppnått! Sejouren blev bara ettårig med en 10:e plats och nedflyttning. Men bättre tider skulle komma. Efter seger i div I 1997, sex poäng och 30 mål före tvåan, var man åter i högsta serien 1998. Sedan dess tillhör Umeå IK absoluta Sverigetoppen med 6:e plats i allsvenskan 1998 och andra plats 1999 (åkte då ut i SM-semifinalen mot Malmö FF). Allsvensk seger blev det sedan både 2000 och 2001 under ledning av huvudtränaren Richard Holmlund och lagledaren Roland Arnqvist.

SM-bucklan mot skyn

Det var kl 15.50 söndagen den 29 oktober 2000 som UIK för första gången i klubbens historia fick lyfta SM-bucklan mot skyn efter en högedramatisk avslutning av säsongen. En poäng i sista matchen borta mot Landvetter räckte för att säkra SM-tecknet. Matchen slutade 2-2 sedan Landvetter kvitterat när 15 minuter återstod.

Sista kvarten var en enda lång pina och allt konstruktivt spel var som bortblåst. När domaren till slut blåste av matchen vid 2-2 stod det klart att UIK vunnit sitt allra första SM-guld.

Andra SM-guldet inför storkpublik

När klubben säkrade sitt andra raka SM-guld den 17 oktober 2001 återstod två omgångar av allsvenskan. På Sandåkerns IP besegrade UIK Bälinge IF med 5-0 efter tre mål av landslagsstjärnan Hanna Ljungberg. Matchen hade lockat fantastiska 5487 åskådare, alla tiders klubbrekord för svensk damfotboll. Umeå IK hade nu blivit outstanding inom svensk damfotboll. Man förlorade inte en enda match under 2001. I runt tal halva landslaget består numera av UIK-spelare (åtta UIK:are i landlagsgruppen hösten 2001)! Tina Nordlund fick diamantfotbollen och utsågs till Sveriges bästa fotbollsspelare 2000. Malin Moström fick samma utmärkelse 2001. Med en professionellt organiserad verksamhet, stort fotbollskunnande med idel elitspelare och en fantastisk sammanhållning har klubben nu inlett sin erövring av Europa med spel i UEFA Women's Cup 2002.....

LÄNGDÅKNING PÅ SKIDOR

Längdåkning på skidor var under några år på 1920-talet en mycket stark klubbgren. Föreningens åkare hade under 1920-talet framskjutna placeringar vid Svenska Skidspelen och erövrade flera SM-medaljer. Ragnar Grahn blev 3:a i klass 2 vid Svenska Skidspelen 1923 och UIK:s damlag tog vid samma tillfälle hem segern på 3 x 10 km. År 1924 blev Margareta Jonsson SM-tvåa på 10 km (DM-vinnare samma år) och tillsammans med Lisa Öberg och Karin Fresk blev det även SM-lagsilver på sträckan.

BANDY

I Umeå spelades det bandy (kallades "hockey") redan under 1900-talets allra första år. Ungdomarna fick på kvällarna disponera Umeå Skridskoklubbs isbana på Umeälven nedanför Stora Hotellet där man hade "fritt lyse". På grund av belysningsförhållandena och problemen att hålla banan snöfri och i ordning vid upprepat töväder (vattenbemängd isparkett) somnade bandyn snart in. Bandy spel i egentlig mening blev det sedan först på 1920-talet då Umeå IK som första lag i länet tog upp bandy på sitt program. Fotboll på sommaren och bandy på vintrarna blev en naturlig kombination. 1923 bildades en fotbolls- och bandysektion inom UIK av Gunnar Häggström och Gösta Bäckström. 1927 bildades en fristående bandysektion som bestod av Henry Pettersson, Kurt Wallin, Gustaf Berggren och Erik Dunér.

Bandy under 1920- och 1930-talet

Umeå IK var det stora bandylaget vid denna tid och blev länets första DM-mästare 1925 efter finalseger över Skellefteå IF med 6-2. I laget ingick bl a Eric Waller (lagkapten), de duktiga friidrottarna "Adde" Skoogh och Ivar Karlsson samt skidlöparen Ragnar Grahn. DM-seger blev det även 1928 efter finalseger över Norrbyskärens IF med 8-7 efter förlängning! När Junior-DM för första gången avgjordes i länet 1930

segrade UIK sedan laget i finalen slagit Skellefteå AIK med 3-1. JDM- segern upprepades 1934 efter 3-2 i finalen mot Skellefteå IF. År 1931 var UIK åter i DM-final för seniorer men förlorade efter en dramatisk match mot IFK Umeå på Kamratvallen i Holmsund. När UIK ledde med 2-0 efter 20 minuter försvann bollen i en snödriva och en reservboll måste skaffas nere i samhället. När spelet kom igång igen efter en halvtimme var UIK:arna inte sig lika och IFK kunde utjämna till 2-2 innan full tid. I förlängningen lyckades IFK sedan slå in segerbollen. UIK:s tredje DM kom i stället 1932 då finalmotståndaren IFK Vännäs besegrades med 6-2. Vid 1933 års DM-final mot IFK Umeå inför en fulltalig och begeistrad hemmapublik förlorade UIK överraskande med hela 0-4. I semifinalen mot Sandviks IK var det verkligt hårda tag. Det behövdes fyra omspelsmatcher innan UIK till slut kunde vinna med 3-1. Under 1920-talet var Carl E Roth det stora namnet i UIK:s bandylag. Han blev sedan svensk mästare för Solna AIK 1931. I slutet av 1920-talet och början av 1930-talet bör särskilt Hilding "Pingis" Pettersson och J "Xet" Eriksson omnämnas. Vi noterar även att legendariske Ragnar "Castor" Larsson spelade för UIK under 1930-talet.

Norrlandsmästare i bandy 1949

Under de kommande åren och ända fram till 1949 hade UIK inga stora bandyframgångar. Men just 1949 är klubbens bästa bandyår någonsin. Förutom DM-titlarna både för seniorer och juniorer blev man även Norrlandsmästare. Klubbens fjärde och sista DM-tecken togs det året hem efter vinst med 3-2 i finalen mot Skellefteå IF. I JDM-finalen besegrades Rönnskärs IF med 1-0. Finalen i Norrlandsmästerskapen avgjordes på Gammliaavallen. Efter en stormatch av målvakten Ola Holmström stod UIK som segrare med 3-2. Målgörare för hemmalaget var Åke Granberg, Curt Granberg och Rune Forsgren. Det segrande laget i sin helhet: målvakt Ola Holmström, backarna Bertolf Flodin och Rulle Säfström, halvbackarna Affe Westman, Fred Sandström och Sven Gustafsson, kedjan Curt Ericson, Arne Forsgren, Curt Granberg och Rune Forsgren samt lagledaren Arne Westerlund. Centerforwarden Curt Granberg och målvakten Ola Holmström (en säker sista utpost) blev detta år uttagna till Nord-Sveriges lag mot Nord-Finland. Curt anses vara UIK:s bästa bandyspelare genom tider. Han blev Stor Grabb och spred skräck i motståndarförsvaren genom sin målfarlighet. Även Leif Andersson, som kom från Sandviks IK 1950, var en framstående spelare och Stor Grabb. Tillsammans med Curt Granberg deltog han i Nord-Sveriges lag 1950. En annan mycket god spelare under dessa år var Arne "Fimpen" Holmberg. På ledarsidan bör Harry Fessé, Arne Westerlund, Sven-Olof "Solo" Lindholm och Gösta Sandström speciellt omnämnas.

Norrlandmästare och distriktsmästare i bandy 1949

Stående fr v Curt Ericsson, Fred Sandström, Arne Forsgren, Curt Granberg, Rune Forsgren, Åke Granberg. Knästående fr v Affe Westman, Rulle Säfström, Ola Holmström, Bertolf Flodin och Sven Gustafsson. Lagledare var Arne Westerlund (ej med på bilden). (Fotoägare: Umeå IK)

Bandyframgångar under 1950- och 1960-talet

Några år in på 1950-talet lades bandyn ned. Men under ledning av bandyentusiasten Gösta Sandström startades snart "knattebandy" vilket ledde till nya framgångar. God hjälp hade Gösta av lovande spelaren Lennart "Lelle" Wrenman. Tre år i rad 1957-1959 tog UIK hem Ungdoms-DM och 1959-1961 Junior-DM. Juniorlaget förstärkt med en och annan rutinerad senior deltog i division III. Det blev seriesegrar både 1961 och 1962 men i kvalen till div II blev det båda åren uddamålsförluster mot Norrbottenslag. Bland spelarna bör särskilt framhållas "Lelle" Wrenman, Valter Linghult samt bröderna Björn och Pelle Sterner. På grund av ledarbrist lades bandyverksamheten definitivt ned 1962/63.

SIMNING

Under 1920-talet fram till 1927 fanns simning på Umeå IK:s program. Klubben hade en bra period åren 1922-1926 med totalt åtta DM-tecken. En pionjär inom länets damsimning var UIK:s Elna Persson-Svahn. Hon vann DM-premiären på 100m fritt 1924 (enda kvinnliga DM-grenen) och upprepade segrarna 1925 och 1926. Simhopparen Albin Andersson-Arngrin vann också totalt tre DM åt UIK 1922-1926. Föreningen deltog också flera gånger i strömsimningarna i Umeälven där det som bäst blev en andraplats efter IFK Holmsund 1924. Det var 1923 som den kände idrottsledaren Berndt Lundstedt och IFK Umeå tog upp det från Stockholm givna exemplet

med strömsimningsstafetter (fyra sträckor). Man startade strax ovanför Tegsbron (dvs gamla Tegsbron) och gick i mål nära nuvarande "Strömpilen" (f d Bowaters massafabrik). Publikintresset var alltid stort. Då starten gick var ofta ett 1000-tal åskådare samlade på Tegsbron och Umeå stads kaj. UIK slutade med simning 1927 då Umeå Simsällskap bildades.

BROTTHNING

Redan 1930 började man så smått med brottnings inom Umeå IK. I januari 1931 tog man över brottningsverksamheten från Umeå Boxnings- och Brottarklubb som bildats 1925 av inflyttade Linköpingsbon och sadelmakarmästaren Agne Holm. På lediga stunder tillverkade han själv den erforderliga brottarmattan och upplät vissa kvällar sin egen verkstad till träningslokal. Det boxades, bröts och kastades ganska flitigt på sadelmakeriet under träningskvällarna. Agne tillsammans med Allan Törnblom (ordförande), Anders Forsberg, Emil Spång och Uno Tjernell ingick i UIK:s första brottningssektion 1931. Under den kommande femtonårsperioden var det Agne tillsammans med Åke Engqvist och Henry Pettersson som för det mesta höll i trådarna. Redan 1931 arrangerade föreningen DM i brottnings på K4 i samarbete med regementets idrottsförening. För att klara ekonomin för tävlingarna anordnades dans i regementets gymnastiksal. Inkomsten blev 148 kr. Distriktsmästre blev UIK:arna Olle Carlsson i bantam, Eric Wennerberg i fjädervikt, Agne Holm i lättvikt, Erik Linder i Welter och H Mandelin i lätt tungvikt. Från och med denna tid har Umeå IK för det mesta varit en av länets ledande brottarklubbar. En egen brottarmatta för 730 kronor inköptes på avbetalning 1932 och den första länsmatchen i brottnings hölls samma år i Läroverkets gymnastiksal mot Västernorrland. Länslaget med många UIK:are förlorade med 5-1. Efter ny förlust på bortaplan 1933 fick man året därpå stor revansch med 6-1 på hemmaplan i Umeå.

4-stadsbrottningarna

UIK deltog under 1930-talet i 4-stadsbrottningarna och hemförde 1939 den första segern mot Lycksele, Skellefteå och Vännäs. De främsta UIK- brottarna under dessa år fram till mitten av 1940-talet var Nils Hansson med fyra DM i mellanvikt/lätt tungvikt och Bertil "Pelle" Wigren med tre DM i fjädervikt/weltervikt. Distriktsmästre under denna tid blev också Axel Lindholm, Gunnar Sandberg, Axel Rosenlind, Tedde Preutz, Rolf Fahlander, Arne Konradsson och Birger Ternedal. Träningen sköttes under många år av Ture Björklind.

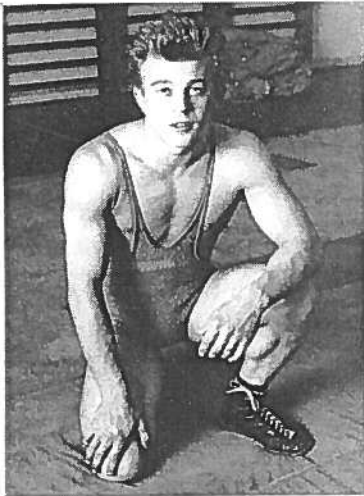
Sören Svedberg blev UIK:are 1950

I slutet av 1940-talet var det på grund av brist på tränare och lämpliga lokaler mycket låg brottningsaktivitet i UIK. Räddningen kom genom att 17-åriga Sören Svedberg flyttade från Njurunda till Umeå 1950 för att lära sig till möbelpapeterare. Sören är son till Rudof "Preven" Svedberg, riksinstruktör i brottnings 1956-1972 och olympisk guldmedaljör i weltervik grekisk-romersk stil 1936. Med hjälp av bl a ledarna "Icke" Pettersson (kom med i brottningssektionen 1938), Axel Karlsson, Paul Jonsson och John Jonsson (kassör i huvudstyrelsen 1951-1969) fick Sören fart på verksamheten.

Med Sören som entusiastisk tränare, först i gamla brandstationens lokaler på Brandmannagatan och från 1958 i nybyggda Sporthallen, utvecklades Umeå IK till en av landets bästa brottningsklubbar. Sören Svedberg hade även framgångar som brottare med bl a tre medaljer vid B-SM och ett flertal DM-tecken under 1950-och 1960-talet.

I Norrlandseliten

På hösten 1955 kom Helsingborgsbrottaren Leif Samuelsson till Umeå för att arbeta som skogshuggare och blev en enorm förstärkning för UIK. I allsvenska serien 1956/57 blev UIK inofficiella Norrlandsmästare i lag (slog Kovland i finalen) och trea i Sverigefinalen i kamp mot Klippan, Eskilstuna och Trollhättan. Segern i Norrlandsfinalen upprepades 1957/58 (seger mot Sundsvalls AIK med 6-2) och i Sverigefinalen blev det en fjärdeplats. Året därpå blev det stryk i Norrlandsfinalen mot Sundsvalls AIK med 6-2. I länslagets segermatch mot Ångermanland 1958 representerades Västerbotten av ett rent UIK-lag "kompletterat" med Ulf Blomgren, Skellefteå. Under denna tid var brottningskonkurrensen i länet stenhård och en en DM-seger skattades högt.

**UIK:s bäste brottare genom tiderna Leif Samuelsson som blev svensk mästare 1965 och 1967.
(Fotoägare: Umeå IK)**

Toppåren på 1960-talet

Under 1960-talet hade Umeå IK de allra största brottningsframgångarna med bl a tre SM-tecken genom Holger Sundström 1961 och Leif Samuelsson 1965 och 1967. De tillhörde i många år Sverigeeliten med många landskampsuppdrag och åtskilliga SM-medaljer. Totalt vann Holger åtta SM-medaljer åren 1956-1965 och Leif tio SM-medaljer 1956-1967. I de svenska uttagningarna till Olympiska Spelen i Rom 1960 segrade Leif men fick ej delta på grund av en kotförskjutning.

Umeå IK är det nordligaste lag som varit med i 4-stadsbrottningsarnas B-grupp dit man kvalificerat sig åren 1964-1967. De tre första åren blev UIK trea. Från 1968 började klubben rutscha nedåt i bokstavsgруппerna för att 1972 vara degraderade till

siffergrupperna. Därmed var 16 års framgångar i 4-stadsbrottningarna avslutade. I mitten av 1960-talet övertogs tränarsysslan av Leif Samuelsson och Mikolaj Gladzki för att följas av bl a Roland Berg, Hasse Jacobsson och Erling Persson.

Framgångsrika UIK:are

Deltagit i landslaget har även UIK:arna Inge Sundin (ungdomslandslaget 1954), Jan Engman (juniorlandslaget 1966), Jim Stenlund (juniorlandslaget 1991) och Cecilia Ahlenius (damlandslaget 1996). Bland andra framgångsrika UIK-brottare med framskjutna placeringar i Norrländska Mästerskap och DM bör bl a följande framhållas David "Findus" Lindqvist (1950-talet), Gunnar Jonsson (1960-talet), Kennet Lundberg (1960-talet), Runar Högberg (sju gånger Norrlandsmästare 1972-1981), Hans Jacobsson (1980-tal) och Bo-Gunnar Samuelsson (1970- och 1980-tal).

Dambrottning kom med på programmet 1995

Dambrottning kom med på UIK:s program 1995. Cecilia Ahlenius nådde snabbt stora framgångar med SM-guld redan första året, Norrländsk Mästare och uttagen i svenska landslaget. Framgångarna har sedan fortsatt med ytterligare landslagsuppdrag och SM-medaljer.

Brottningsverksamhet under 2000-talet

Under senare år har allt fler Umeåbor fått upp ögonen för brottningen och den allsidiga träning den ger under ledning av tränarna Robert Olsson, Jan Markström, Per Nyberg m fl. Till UIK:s knattegrupp har allt fler nybörjare tillkommit. Brottningsintresset är bra i Umeå och många UIK:are håller sig väl framme och tar medaljer vid stora tävlingar bl a Samuel Eriksson, Erik Bertilsson, Tobias Markström, Andreas Larsson och Cecilia Alenius. UIK:s egen tävling Umebagarn är en massmönstring som ger den allra bästa brottningspropaganda! Drygt 150 brottare från Sverige, Finland och Norge har deltagit de senaste åren.

Brottnings träning för 8-10 åringar under ledning av tränaren Conny Tärnklev. (Fotoägare: Umeå IK)

HERRHANDBOLL

År 1932 introducerade Umeå IK handboll i länet genom legendariske ledaren Ragnar "Castor" Larsson, inflyttad från Östersund. Första handbollssektionen bestod av Ragnar (ordförande), Paul Westin och Kurt Wallin. Redan 1932 spelades de första matcherna mellan UIK, IFK Umeå och K 4. UIK hade det starkaste laget. De första stapplande stegen togs i K 4:s gymnastiksal och där spelades det om DM redan 1933. UIK blev premiärsegrare sedan man i semifinalen utklassat IFK Umeå med 19-9 och vann DM-finalen mot K 4 med 15-8. I laget spelade Gösta Sandström, Sven Hellgren, Lennart Englund, Paul Westin, Roland Österlund, Ragnar Larsson, Gunnar Sandberg, Sigvard Bernhardsson och Anders Forsberg. I DM-finalen 1934 besegrades ärkerivalen IFK Umeå med förkrossande 28-8.

Dåligt publikintresse

Något större publikintresse var det inte för handbollen de första åren, i bästa fall kunde det vara några tiotal åskådare. Umeå IK blev snabbt dominerande i Västerbotten. Under perioden 1933-1947 tog klubben hem 11 av 15 möjliga DM och blev Norrlandsmästare 1946 och 1947. År 1943 vann UIK samtliga DM i handboll, för seniorer, juniorer och damer. DM var den stora begivenheten under 1930- och 1940-talet och publikintresset ökade. Matcherna mellan UIK och IFK var alltid något speciellt. I Västerbottens Idrottsförbunds Minnesskrift 1948 kan man läsa att dessa lokalderbys "har mången gång kommit sinnena hos såväl spelare som anhängare att rinna över. Det har varit duster då man givit och tagit av hjärtans lust och då finspelet lagts på hyllan inför mottot 'kämpa för klubben intill sista blodsdroppen'. Dessa matcher under supporternas öronbedövande larm ha alltid varit säsongens höjdpunkt."

De stora handbollsprofilerna under 1930- och 1940-talet var vänsterhandskytten Georg Ebert, speldirigenten Arne Yttergren och snabbe linjespringaren Folke Back. Paul Högberg, senare under 19 år ordförande i Svenska Handbollsförbundet, var också en tongivande spelare och ledare.

FÖRE ELLER EFTER SKIDUTFLYKTEN

besök

Café Viktoria

(Av idrotts- och motorintresserade välkänt kafé)

Annons från 1941

UIK:s handbollslag som blev distriktsmästare 1946

**Knästående fr v Olle Ahlman, Allan Järholm, Curt Ericsson, Arne Yttergren, okänd
Stående Georg Ebert, Gunnar Lundberg, Arne Ivarsson, Folke Back, Gustaf Lindblad och
Lennart Skoog. (Fotoägare: Umeå IK)**

Lokalfrågan var ett problem

Lokalfrågan var ett stort problem för handbollen i många år framåt (Holmsunds Sporthall stod klar 1952 och Umeå Sporthall först 1958). Man höll till i K 4:s och I 20:s excersis- och gymnastiksalar som långt ifrån hade reglementsenliga mått. I 20:s smala gymnastiksal användes flitigt. Lokalen rymde ca 300 åskådare med publiken sittande alldeles in på planen.

Från slutet av 1940-talet och 15 år framåt förde UIK:s handboll en tynande tillvaro, mycket på grund av ledarbrist. År 1955 gjorde UIK comeback i division II Norrland och hade kommande år hårda drabbningar med i första hand Gimonäs CK och Sandåkerns SK. Tongivande spelare var bl a teknikern Nils Stjärnfeldt, hårdskjutande Ulf Richardsson (senare landslagsman i Karlskrona) och mångkunnige Jan Sterner.

Bengt Lundberg fick fart på handbollen

När Bengt Lundberg 1966 åtog sig tränar- och ledarsysslan blev det verklig fart på handbollsintresset. "Bengan" är för alltid förknippad med epitetet "Mr UIK", ordförande i klubben sedan 1977, med i huvudstyrelsen sedan 1964, ordförande i handbollssektionen i 16 år m m Under Bengts entusiastiska ledning vann UIK 1968-1977 tio raka senior-DM och blev seriesegrare i div II Norrland 1971/72. År 1979 degraderades laget till trean och avancerade i seriesystemet först 1986, då till nya div I. Åren 1983-1986 tog klubben hem fyra raka DM. Totalt genom åren har UIK:s herrar vunnit 28 DM i handboll, det sista 1989. År 1990 lades seniorhandbollen på herrsidan ned på grund av spelarbrist då de kvarvarande aktiva gick över till Sävar IK. Man satsade i stället på ungdomssidan och sedan 1998 deltar man med ett herrlag i div III. Laget har det senaste året kämpat i toppen av serien och det finns nu ett 30-tal spelare som tränar regelbundet med Mats Andersson som ledare och tränare. På ungdomssidan har A-pojkarna senaste året blivit både Norrlandsmästare och distriktsmästare.

Umeå IK:s främste handbollsspelare på herrsidan genom tiderna anses målvakten Curt Ericson vara (död 1984) som under studietiden i Stockholm på 1940-talet spelade två A-landskamper. Under 1960- och 1970-talet var bollgeniet Kjell Westerlund den klart lysande stjärnan. Från dessa år bör även eleganten Jan-Allan Bergström, linjespringaren Staffan Sjöberg och egna produkten Björn Ahlenius speciellt framhållas.

DAMHANDBOLL

Damhandbollen i klubben började redan på 1930-talet och UIK blev 1934 länets första DM-mästare genom 8-5 seger över Skellefteå IF efter förlängning. Premiärsegrarna: Elsy Westin, Gerda Danielsson, Alice Bodin, Birgit Nilsson, Stina Forsberg, Bengta Holmgren, Margit Karlsson, Elsa Edstedt och Margit Johansson. DM-segrar blev det ytterligare fyra gånger under 1940-talet med Gunborg "Bombis" Olofsson-Edlund som den stora stjärnan. År 1950 slutade UIK med damhandboll och startade på nytt 1967.

26 DM-tecken

Med början år 1974 har klubben sedan vunnit 21 DM i damhandboll (11 raka sedan 1991). Totalt genom åren har det blivit 26 DM-tecken. I allsvenskan spelade man 1979/80, 1983/84, 1993 och 1998. Profiler i laget under 1970- och 1980-talet var framför allt målvakten Åsa Nordqvist, allroundspelaren Gunnel Sjöberg samt skarpskyttarna Margareta Lundgren, Birgitta Bergdahl och Annika Sjöblom. Under 1970-talet var Sten Ericson, Ingvar Andersson och Åsa Nordqvist framgångsrika tränare. En stor del i UIK:s starka ställning bland Norrlands handbollsklubbar under 1980-talet hade makarna Gunnel och Staffan Sjöberg som tog över tränarsysslan både för seniorna och ungdomarna i mitten av 1980-talet.

Många trogna ungdomsledare

Många trogna ungdomsledare har bidragit till klubbens framgångsrika ungdomsarbete som varit en viktig plantskola för damlaget. Under 1970-talet var Donald Forstén en undomledare av stora mått liksom Valter Karlsson under 1990-talet. De senaste åren har UIK:s damlag spelat i div II och tillströmmningen av spelare har varit stor. Det är nu ett 30-tal tjejer som tränar regelbundet och A-flickorna vann förra året Ungdoms-DM.

KONSTÅKNING

Konståkning kom med på UIK:s program 1940 och klubben har alltsedan dess dominerat grenen i Västerbotten. I första konståkningssektionen ingick Nils Wågberg (ordförande), Carl Pettersson (sekreterare), N Halldén (kassör), Ragnar Larsson och Ruth Ekman. Ruth var klubbens första tränare och la under flera årtionden ned ett uppoffrande arbete både i UIK och för Västerbottens konståkning. Redan från starten fanns eldsjelen Sven Sterner med. I nära 30 år arbetade han sedan oförtrutet för UIK:s konståkning och var under många år också ordförande i Svenska Konståkningsförbundet. När konståkning kom med på DM-programmet 1941 blev UIK:s Eva Petterson premiärsegrare och 1942 vann klubbkamraten M Eliasson. Gudrun Lundgren tog hem fyra raka DM 1944-1947 och blev även Norrländsk mästare det sistnämnda året.

Glansperioden började på 1950-talet

Föreningens verkliga glansperiod inleddes på 1950-talet och sträckte sig till 1970-talets slut. Det började med Ronny Halls JSM-guld 1950 som följdes av Jan Sterners JSM-guld 1951. I paråkning blev Ronny Hall JSM-vinnare tillsammans med M-L Englund 1951 och Ulla-Britt Ekman 1952. Framgångsrik i JSM var även Marianne Wixner med brons 1950 och silver 1951. I Stora SM kom Ronny Hall trea 1953 och tvåa 1954. Det var vid denna tid Britta Eriksson (senare Lindgren) började visa sin klass med tredjeplats vid JSM 1953 och seger 1954. Nordisk mästarinna för juniorer blev hon 1954 och 1957. Åren 1957-1964 blev det totalt fem medaljer vid Senior-SM, 1961 av ådlaste valör. Till detta kan läggas sju Norrländska Mästerskap och fem DM under perioden 1957-1964. Efter sina aktiva år var Britta framgångsrik tränare i UIK i drygt tio år. Sedan 1968 är hon internationell domare vid VM, OS och EM och ingår sedan 1988 i den internationella tekniska kommittén.

Andra segerrika åkare under 1950- och 1960-talet var bl a Svante Huldt (JSM-guld 1955 och 1956), Gunilla Moreus (svensk och norrländsk juniormästarinna 1957), Karin Jäger (fem gånger Norrlandsmästarinna för juniorer 1959-1963) och Gerd Hansson (tre Norrlandsmästerskap för juniorer och två för seniorer 1965-1969).

Under 1970-talet var Nils-Åke Nelson det stora namnet

Under 1970-talet var det Nils-Åke Nelson som hade de största framgångarna med segrar i JSM 1973 och 1975, tre SM-silver och två SM-brons åren 1974-1978 samt som kronan på verket nordisk seniormästare 1977. Under 1970-talet vann Kristina Hage många segrar i norrländsk och västerbottensk konkurrens med tre norrlands-mästerskap och fyra DM-vinster. Karin Stazman slutligen blev norrlandsmästarinna 1998 och segrade samma år vid BSM.

Bland andra ledare och tränare som i högsta grad bidragit till UIK:s framgångar i konståkning genom åren kan nämnas Gurli Nylén, Gunnar Uppenberg, Bengt Hage, Hans Gerdin, Axel Karlsson (1960-tal) och Roland Berglund (1980-tal).

Omfattande ungdomsverksamhet

Under många år har UIK haft en omfattande konståkningsverksamhet på ungdomssidan. I samarbete med Tegs SK bedrivs sedan några år skridskoskola för ca 120 nybörjare med hjälp av tränare från båda klubbarna och med Katarina Steinholtz som organisatör. Huvudansvarig för UIK:s träningsverksamhet är Penny Johansson och verksamma tränare under senare år har bl a Nina Berglund, Marie Adolfsson, Lina Matuskina och Veronica Danielsson varit. Totalt finns det ett tjugotal aktiva tävlingsåkare och ca 15 åkare deltar i konståkningsskolan. Ytterligare åkare står i kö för att komma med men de kan inte tas emot då UIK inte får de istider som man begärt av kommunen. Kanske UIK i någon av alla dessa ungdomar har en blivande Britta Eriksson eller Nils-Åke Nelson?

BOWLING

När bowlingssektionen bildades 1958 av Knut Grenholm, Karl-Fredrik Sundqvist m fl var intresset bland klubbmedlemmarna mycket stort. Man höll till i nybyggda Sport-hallen som hade en fembanorhall i källarplanet. Redan första året hade man ett 40-tal licensierade spelare och de kommande åren vann UIK:are åtskilliga segrar vid DM och Norrlandsmästerskap. Eldsjäl och pådrivare var hallföreståndaren David Lindberg som satt i sektionsstyrelsen i 15 år.

Förste distriktsmästaren

Västerbottens förste distriktsmästare i bowling var UIK:aren Olavi Savolainen som premiärsegrade 1960. Under 1960-talet var också dambowlingen framgångsrik i UIK med tre individuella DM av Karin Lindqvist (1962, 1963 och 1967) och två DM i 4-mannalag 1966 och 1967. Dambowlingen upphörde 1970 då samtliga spelare gick över till Gimonäs CK.

När kommunen 1968 invigde en ny niobanorshall i Umeå Sporthall blev det ytterligare fart på UIK:s herrbowling med serieseger i div II nedre Norrland och andraplats vid SM både i tvåmannalag och fyrmannalag. Jan-Erik Ahrling blev Norrlandsmästare 1967 och Jan-Erik Hildingsson 1968. En strålande prestation gjorde Östen Grahn 1972 då han slutade på 11:e plats vid World Cup-finalen i Hamburg i kamp med världens bästa bowlare.

Stora framgångar med Calle Dahlgren som tränare

När "Calle" Dahlgren blev klubbens tränare och coach på 1970-talet (senare också landslagstränare) kom de riktigt stora framgångarna och alltsedan dess är UIK en etablerad storklubb i bowling på den manliga sidan. Det har blivit många svenska mästerskap och landslagsuppdrag. Första SM-titeln kom 1974 då UIK blev svenska seriemästare (8-mannalag) före Solna AIK. Lars-Erik "Lea" Andersson blev trefaldig svensk juniormästare 1976 (individuellt, 2-mannalag och 4-mannalag). Även 1983 blev det JSM-guld för UIK i 4-mannalag. I laget ingick Mats Bergman, Thom Holmberg, Jerker Wallbo och Anders Sjöblom. Länets första 300-serie på match slogs 1974 av UIK:s Lennart Andersson. När Calle Dahlgren lämnade UIK och blev förbundskapten för det svenska herrlandslaget 1988 efterträddes han av Lars-Erik Karlsson. Som tränare och ansvarig för UIK:s A-lag blev han rena lyckokastet med fortsatta UIK-framgångar som följd. Sedan 1991 är det Mattias Björnbrink som på ett föredömligt sätt tagit över tränaransvaret. Dessutom är han sedan ett antal år ordförande i bowlingssektionen och sitter med i huvudstyrelsen.

I den första rikstäckande serien för bowling som kom igång 1988 var UIK med från starten. År 1995 flyttades Umeåklubben ned från eliserien men efter ett år i nordallsvenskan var man tillbaka igen. Efter ytterligare ett gästspel i den lägre serien är UIK 2001 åter i superelitserien där de åtta bästa lagen gör upp om medaljer.

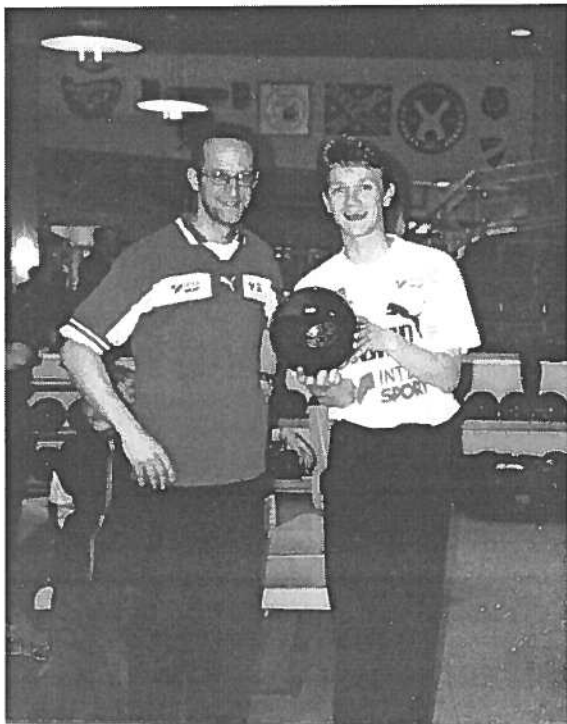
UIK:s bästa bowlare

Allra bäst av UIK:s bowlare har Anders "Lipen" Sandström och Anders "Linus" Öhman lyckats. "Lipen" blev bl a individuell Europamästare 1989, ingick tillsammans med "Lea" Andersson i Sveriges segrande femmannalag vid samma mästerskap och blev nordisk mästare 1990. "Linus" ingick i Sveriges lag som blev världsmästare 1994 och blev Nordisk Juniormästare 1988 både individuellt och i tremannalag.

Även under senare år har "Linus" (flyttade till Sundbyberg hösten 2001) varit UIK:s främste spelare men många andra spelare håller hög klass som Tony Fransson, Roger Öberg, Mats Ödin, Magnus Lidberg, Marcus Billskär, Manfred Svärd m fl.

Att UIK:s bowlare håller allra högsta klass visades med eftertryck vid en seriematch hösten 2000 då man slog nytt distriktsrekord för 8-mannalag och noterade 7546 poäng. Det är en putsning av det gamla rekordet med drygt 200 poäng och en av de högsta slagningarna som ett åttamannalag någonsin presterat!

Totalt har klubbens bowlare tagit hem sju svenska seniormästerskap 1974-1991, fyra för 8-mannalag och ett SM-guld vardera för 3-mannalag, 4-mannalag och 5-mannalag. Bowlingen är den idrott som efter damfotbollen och i stark konkurrens med brottningen, uppnått de största framgångarna i UIK.

Lovande bowlaren Peder Jakobs-son t v tillsammans med coachen Mattias Björnebring. Bilden från år 2000. (Fotoägare: Umeå IK)

ÖVRIGA IDROTTER

Förutom de idrotter som här redovisats har Umeå IK haft ytterligare några idrotter på programmet. Under 1920-talet introducerades cykel, gymnastik och boxning där UIK inte hade några större framgångar. I orientering däremot tillhörde UIK länseliten med Ivar Karlssons DM-tecken 1925 som topp. I slutet av 1940 talet hade UIK ett lovande juniorlag i ishockey. I bordtennis tog klubbens spelare i slutet av 1940-talet hem flera uppmärksammade segrar med två DM-tecken som topp 1947. Det var R Jansson som det året vann DM i singel och tillsammans med L Stocke också DM i dubbel.

Innebandyträning 2000 med 85:orna i Östra Gymnasiet under ledning av John-Arne Brolin (Fotoägare: Umeå IK)

Innebandy är från och med våren 2000 ny idrott inom föreningen med ett juniorlag och ett tiotal ungdomslag igång.

Totalt genom åren har det utövats åtminstone 13 idrotter i UIK. Idag har klubben verksamhet i sex sektioner (förutom i kamratföreningen) nämligen i bowling, brottning, fotboll, handboll, innebandy och konståkning. Här finns en stor mix mellan elit- och breddverksamhet. UIK hör till de mest framträdande föreningarna norr om Dalälven med sina 1100 medlemmar och med damfotboll och herrbowling i den yppersta Sverigeeliten.

UNGDOMENS KLUBB

I denna historik har klart framgått att Umeå IK är och alltid har varit ungdomens klubb. Med ordföranden Bengt Lundberg i spetsen betonas att det är flickor och pojkar som skall skapa det nya samhället och forma det i en miljö med kamratanda, ärlighet och rent spel. Inom klubben arbetas det hårt med information om farorna med främlingsfientlighet, våld, droger och doping. Under jubileumsåret 2002 kommer 85-åringen UIK att satsa ännu hårdare på att engagera ungdomar under sina motto "Mot våld och droger" och "Att sätta fler ungdomar i rörelse".

Aktuella meddelanden

Caféträffar hösten 2001

Den 19 september var det caféträff i SK Järvens/Jörns IF:s kanslilokal på Idrottsgatan i Jörn. Lasse Öster ledde träffen och berättade tillsammans med Åke Karlsson och Folke Möller initierat om Jörns IF:s och järnvägssamhällets idrottshistoria. Tyvärr fanns endast sex personer på plats.

Den 18 oktober hölls en caféträff i IFK Umeås klubblokal på Hyggesvägen inför föreningens 100-årsjubileum ett par veckor senare. Utdrag ur den 136 sidor tjocka Jubileumsboken presenterades av bl a redaktörerna Bengt Forsman, Ivar Söderlind och Lars Lindgren. Även många andra IFK-ledare och aktiva delade med sig av IFK:s intressanta historia. Storrännarna Martin Lundström och Assar Rönnlund var på plats och berättade intressanta minnen och dråpliga händelser från sin aktiva tid. Det gavs också en initierad inblick i tillkomsten av IFK:s nuvarande klubblokal. Träffen lockade 22 deltagare.

Den 20 november hölls caféträff i Skellefteå Isstadion med Skellefteås friidrotts-historiska grupp som i flera år arbetat i studiecirkelform. Temat är friidrotten i Skellefteåbygden som kommer att presenteras i text och bild. En bok (ca 200 sidor) beräknas komma ut i början av 2002. Denna innehållsrika och välorganiserade caféträff under ledning av Harald Larsson hade lockat 19 personer.

Vårens caféträffar

Två idrottscaféträffar är inplanerade våren 2002:

Tisdagen den 19 mars i IFK Umeås klubblokaler på Hyggesvägen med sport-journalisten Benny Stiegler från Västerbottens-Kuriren. Temat är: "Mina nio OS med fokus på Salt Lake City 2002". Innan träffen äger årsmötet rum.

Tisdagen den 7 maj i Fredrika med 77-åriga Fredrika IK.

Höstens caféträffar

Under hösten 2002 är nedanstående caféträffar inplanerade. Datum är ännu inte fastställda.

- Caféträff med Nordic Sport i Skellefteå.
- Caféträff med Britta Lindgren (Eriksson) i Umeå. Britta är sedan 1968 internationell konståkningsdomare och blev svensk mästare i konståkning 1961.
- Caféträff med med Uvarna i Sandåkerns SK. Föreningen fyller 70 år 2002.

Nya medlemmar

Vid årskiftet 2002 har VIS 137 betalande medlemmar (11 som ännu inte betalt medlemsavgiften). Sedan förra redovisningen i september 2001 har det tillkommit ytterligare nio medlemmar nämligen:

Skellefteå AIK Hockey, Box 185, 931 22 Skellefteå

Bertil Olofsson, Hyggesvägen 19 A, 903 46 Umeå

Gunnar Lillieroth, Klabböle 256, 905 87 Umeå

Sigurd Svensk, Solrosgatan 4, 913 55 Holmsund

Karl Larsson, Äppelvägen 34, 904 36 Umeå

Peo Larsson, Torggatan 6, 852 32 Sundsvall

Bo-Staffan Westman, Torvsjö, 910 60 Åsele

Henrik Lundberg, Segelbåtsvägen 5, 907 88 Täfteå

John-Gunnar Jönsson, Storgatan 36, 921 31 Lycksele

Adressändring:

Inge Lindström, Kyrkvägen 10, 915 31 Robertsfors

Avliden:

Holger Strömberg, Box 139, 910 60 Åsele

VIS:s hemsida på gång

Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap kommer inom kort att ha en egen hemsida på internet. Peter Möllersvärd har tagit fram ett förslag till VIS:s hemsida med elegant design och intressant innehåll. Tanken är att hemsidan skall bidra till att VIS ännu bättre skall nå ut med information till sina medlemmar och locka ännu fler idrottshistoriskt intresserade att bli medlemmar i sällskapet.

Informationsbladet om VIS

Vi påminner också om det informationsblad som vi har tagit fram om Västerbottens Idrottshistoriska sällskap (VIS), både en svartvitt version (se sida 57) och en version i färg. I december 2001 gick det ut till alla idrottsföreningar i Västerbotten genom att vi fick disponera en sida i Västerbottens Idrottsförbunds "Vi och idrotten", tack för det. Om du vill du hjälpa till att sprida bladet ännu mer och locka fler att gå med i sällskapet, hör av dig till Ivar.

Idrottsutställningen "Guldglans" i Umeå

Som tidigare framgått har Umeå Fritid har åtagit sig att bygga ut idrottsutställningen "Guldglans" i Sporthallen, Umeå med en monter med skidvärldsmästaren Per Elofsson. VIS:s ordförande Bengt Forsman har kontaktat Tore Elofsson (Pers far) om införskaffande av material (skidor, stavar, skidkläder, bilder, medaljer etc) till utbyggnaden som snart bör komma igång!

RF 100 år

År 2003 firar Riksidrottsförbundet sitt hundraårsjubileum. Idrotten skall manifistera sin ställning som Sveriges största folkrörelse med 100 jubileumstävlingar, minnesböcker, barnböcker, minnessamlingar, utställningar, caféträffar och många andra arrangemang över hela landet. Den ideelle ledaren (utställningar), idrottens samhällsnytta och presentation av idrottshistoriska platser är exempel på områden som skall lyftas fram. De idrottshistoriska sällskapen inbjuds att delta. I Västerbotten är det Gustaf Forsberg på Västerbottens Idrottsförbund som samordnar aktiviteter i länet och VIS kommer att delta på olika sätt.

STYRELSEN

Länets sport

avspeglas dagligen
med sakliga referat,
klatschiga bilder och
trevliga kommentarer i

**NORDSVENSKA
DAGBLADET**
Umeåbladet Skelleftebladet

Annons 1953 Nordsvenska Dagbladet

VÄSTERBOTTENS
IDROTTHISTORISKA
SÄLLSKAP

Delge andra dina tankar om idrott!

Skriv en rad i

VISUELLT

ett västerbottniskt forum

för idrottshistoriskt intresserade

Sällskapet bildades den 28 april 1988 och har idag ca: 150 medlemmar. Sällskapets målsättning är "att inom Västerbottens län väcka och underhålla intresset för idrottshistoria och förena dem, som delar detta intresse.

Varje år anordnar VIS 5-6 idrottscaféträffar runt om i Västerbotten med ett rikt idrottshistoriskt innehåll där ledare och tidigare aktiva berättar om stort och smått i sina förenings tidiga och senare historia.

Två gånger om året ger VIS ut skriften VISUELLT på 25-50 sidor - "ett västerbottniskt forum för idrottshistoriskt intresserade" med ett rikt idrottshistoriskt material. Visuellt ingår i medlemsavgiften.

Exempel på annan verksamhet som VIS arbetar med och uppmuntrar är idrottshistoriska utställningar i Umeå och Skellefteå, bandade intervjuer med äldre idrottsledare/idrottsutövare och studiecirklar (idrottshistorisk forskning) runt om i länet.

Vill du eller din förening vara med i VIS betalas årsavgiften in till **postgirokonto 38 98 30 – 1**. Glöm inte att ange avsändarnamn och adress.

- Enskild medlem betalar 100 kr.
- Förening betalar 125 kr.
- Förbund betalar 250 kr.

Vi ser gärna att du går med i VIS. För frågor kontakta VIS:s ordförande:

Bengt Forsman
Axtorpsvägen 2
903 37 Umeå

Tel: 090/77 46 80 eller 090/11 05 95 (fax)

Massor av spännande saker från idrottens värld!

ETT LITET SMAKPROV PÅ VAD DU KAN HITTA:

Autografer (svenskt-ut-
övrigt), Nälmärken
evenemangsmärken-
(alfa-coralli-marabou-
album, Rekordmagasinet

ningar-inbundna årgångar), Svenskt/Utländskt, Vykort. Kuriosa,
Program, Alfaboken, Svenska Ishockeyspel, 1938-1995. Olympiskt
material (skrifter-program-biljetter-medaljer-diplom-märken-ku-
riosa), Biografier/Memoarer, Jubileumsskrifter. Idrottsbladet, IB:s
Julnummer, Match, Start, Uppslagsverk, Originalteckningar (Her-
mansson-"Bong"-Åke Sköld-Rit Ola-TecknarLasse- TecknarAnders-
"Tord" m.fl.), Fotos-Bokfilmer-Urklippböcker-The Ring-The Ring
Boxing Encyklopedia-Skärmnen-Rothmans-Det första Vasaloppet-
Idrottstidningar-Memorabilia-Collectables Rekordmagasinets samlar-
bilder-Olympiaboken-Idrottsboken-Vimplar-Pucken-Årets fotboll-
Årets Ishockey-Böcker om NHL-ishockey-Breedon Books-Complete
Records-Fotbollboken-Bandyboken-Ishockeyboken-Handbollboken
och mycket, mycket mer.

ländskt-sport-film-politik-
(klubbmärken-olympiskt-
övrigt), Samlarbilder
cloetta-övrigt), Samlar-
och Allsport (lösa tid-

VI KÖPER OCH SÄLJER!

IDROTTSANTIKVARIATET

BOX 181 162 11 VÄLLINGBY

TEL: 08 - 739 09 71. FAX: 08- 739 14 73

E-mail: shop@idrottsantikvariatet.se

Internetadress: <http://www.idrottsantikvariatet.se>

Besöksadress: Grimstagatan 170 i Vällingby

Öppet: Mån - fre 10-18 Lö 10 - 14